

Let za karioti delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 N. 31. St., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številke v oklepajih
ki se nahaja poleg vsakega
naslova, priključite
noga opodajali
na svitku, Ako (516)
je številka...
tedaj vam s prihodnje
številke našega lista po-
steje naročnina, Prolet-
arije, ponovite je takoj.

Avstrijski parlament odgoden.

Po kratkem zasedanju, ki ni pokazalo nič drugega, kakor da vlada v Avstriji enaka nesloga kakor pred vojno, le še do najvišje stopnje poostrena, se je avstrijski parlament odgodel na nedoločen čas. Tako pravi vsaj poročilo. Bolj pravilno bi bilo reči, da je bil odgoden, ker ni mogla vlada z njim izhajati.

Pred to odgoditvijo je dal še ministrski predsednik von Seydler govoranco od sebe, ki vnovič potrjuje, da je oficialna Avstrija popolnoma nesposobna, da bi se kaj naučila. Seydlerjev govor je bil tak, kakor da vlada mož v Sehmerlingovi, Taaffejevi ali pa Windischgraezovi dobi, ne pa leta 1917.

Najprej je Seydler govoril o "nerazrušnem edinstvu med Avstrijo in njenimi zaveznicami." Da je s tem razveselil avstrijske narode, tega nikakor ne verjamemo, ker ne pomenijo te besede nič drugega, kakor da ostane Avstrija v vojni, dokler bo tako hotela Nemčija. Iz številnih izjav parlamentarnih strank, izjemši nemške nacionaliste, je bilo pa jasno spoznati, da so vse do grla site vojne za Nemčijo.

Potem je von Seydler nastopil s posebno imenitno hinavščino. Dejal je namreč: "Parlament dela za dosego cilja, za katerega se bojuje Avstrija, za neprodajno, posvečeno pravico avstrijskih narodov, da določajo sami zase svojo notranjo usodo."

S temi besedami je Seydler dokazal, da bi, kar se tiče hinavščine, lahko konkuriral s samim Stuerghkom. Na vsak način je to popolnoma novo razlaganje avstrijskega vojskovanja.

Zanimiva država, ki spozna šele po treh letih vojne, zakaj se pravzaprav vojskuje

Dunajski minister je izbral za svoj govor tak čas, ko mu ni mogel nihče več odgovarjati. Sicer bi se mu bilo lahko postreglo z nekaterimi prav zanimivimi vprašanji.

Na primer: Zakaj so avstrijske vlade ves čas trdile, da je bila vojna neizogibna zaradi sarajevskega atentata?

Če se bojuje Avstrija za pravico svojih narodov, da sami odločujejo o svoji usodi, zakaj je tedaj šla v vojno? Te pravice ni jemal avstrijskim narodom nihče od zunaj, pač pa jim jo je jemala — Avstrija sama.

Toda mi ne bi Seydlerja tako vpraševali. Ve-

mo namreč, da so njegove misli drugačne, kakor zvene njegove besede. Na navnega človeka napravijo vtisk, kakor da gre res za to, da more vsak avstrijski narod sam odločiti o svoji usodi. Tega pa Seydler ne misli. Njegove besede pomenijo le, da hoče Avstrija samo komandirati s seboj. Tako je bilo od nekdaj, da je avstrijska vlada sebe zamenjavala z narodi. A če se vzame stvar tako, tedaj je jasno, da ne prizna narodom pravice samoodločevanja, ampak narobe: Narodi naj plešejo, kakor živiža avstrijska vlada.

Tako je vedno bilo. In če misli Seydler, da hoče Avstrija z vojno utrditi ta položaj, mu radi verjamemo.

Potem je ministrski govornik nadaljeval:

"Ta naloga bo nov korak v smeri častnega miru, ki ga hočemo zgraditi na temelju pravičnosti, zmernosti in sprave — trdna združenje vseh civiliziranih narodov in njih soglasen odlok, da se odpravijo tiste razmere s sveta, ki povzročajo vojne. Vsi hrepenimo po miru. Dotlej smo pa odločeni, da vztrajamo v trdnem sodelovanju med fronto in domovino."

Glej, glej! Avstrija hoče zvezo vseh civiliziranih narodov! To bi bila prav lepa reč, ako ne bi vsa zgodovina Avstrije in še zadnje zasedanje njenega parlamenta nasprotovalo tej trditvi.

Da, Avstrija je imela krasno priložnost, da bi bila svetu podala sliko složnega skupnega življenja različnih narodov. Človek bi bil skoraj mislil, da jo je usoda nalašč postavila v sredo Evrope, kakor kvas, in jo ustavila iz narodov skoraj vse Evrope. Ali kdor govori v takem položaju o zvezi vseh civiliziranih narodov, ta mora najprej pokazati, da zna iz svojih lastnih narodov napraviti tako zvezo.

Avstrija ni tega storila pred vojno, in ne kaže niti sedaj take volje. Vsak poizkus, da bi se notranja vprašanja rešila v zmislu avtonomije narodov, je brutalno poteptana. Taki resni poizkusi so bili storjeni od socialnih demokratov, a vedno jim je vlada metala polena pod noge.

V sedanjem zasedanju so Čehi, Poljaki, Rusini, Jugoslovani povedali, kaj zahtevajo narodi — kolikor je bilo v vladajočih razmerah mogoče povedati — a niti drobtinica se ni izvršila v zmislu avtonomije.

Edino za slovo je dal Seydler poslanecem par

besed, ki jih vsakdo lahko razlagal po svoje — če hoče, za objubo, če hoče, za vabo, če hoče, pa tudi za licemerstvo. Dejal je, da so bili vsi prejšnji poizkusi za dosego enakih pravih narodov brezuspešni, in da je to vzrok notranjih težav, ki povzročajo na videz, kakor da je Avstrija bolna.

V tem bi popolnoma soglašali s Seydlerjem. Vsi poizkusi so bili brezuspešni, ampak Seydler je pozabil povedati, da so bile te brezuspešnosti največ krive vlade. Notranje težave povzročajo mnenje, da je Avstrija bolna; zopet je pa pozabil povedati, da je to mnenje trdno utemeljeno.

Ampak nadaljeval je:

"Problem je ta, da se izvedejo reforme, ki omogočijo, da bodo vse narodnosti harmonično skupaj živlele. Treba je podati dokaz, da ni v Avstriji zatiranih narodov in da je vsakemu narodu zagotovljena pravica samovlade. Tedaj tudi ne bodo imele sovražne dežele več praveze, da se vmešavajo v avstrijske zadeve."

Poznamo optimistična ljudi, ki se bodo naslajali ob teh besedah. Smatrali jim bodo za priznanje, da je Avstrija naposled spoznala svoje stare napake in da jih hoče sedaj popraviti z narodno avtonomijo.

Mi se ne pričevamo tako lahkovernim ljudem. Odpustili bi še Seydlerju, če govori o dokazih, da v Avstriji ni zatiranih narodov. To bi namreč z dobro voljo lahko razlagali tako, da bo ta dokaz podan, kadar bodo narodi avtonomni.

Toda kako se vjema to Seydler govori o reformah, ki bi se lahko smatrala za avtonomijo, obenem pa — pošilja parlament domov. Kdo naj izdela reforme? Kdo naj sklepa o njih? Kdo naj jim da postavno moč?

Seveda je res, da ne bi imele tuje dežele preteveze za vtikanje v avstrijske razmere, če bi narodi v Avstriji uživali pravice, ki jim gre. To smo v stari domovini tisočkrat pravili. Nihče si ne bi želel iz Avstrije, če bi v njej bolje živel, kakor sosedji. Pa vendar so bili vsi avstrijski narodi, ne izjemši Nemcev, iredentistični.

Narodno vprašanje je bilo specifično avstrijsko vprašanje. V prvi vrsti bi bila morala to rešiti v zmislu pravičnosti. Potem pa bi bila morala napeti vse strune, da bi bila postala bolj demokratična in bolj socialna od vseh svojih sosedov.

To bi bila vez, ki bi bila držala vse njene narode skupaj in ki se ne bi dala pretrgati. Obenem pa bi bila Avstrija s tem postala gonilna sila za vso Evropo in mogočen faktor svetovnega napredka.

Ali prav tega Avstrija ni hotela in zato so prišli narodi naposled do usodepolnega vprašanja: Ali so narodi zaradi držav na svetu, ali države zaradi narodov? In odgovorili so, da se morajo oblike, ki ne ustrezajo potrebam, ampak jih ovirajo, razbiti.

Kad se tiče vtikanj "sovražnih" dežel v avstrijske razmere, je Seydler rabil prav neprevidno besedo. Nihče se namreč ni toliko vtikal v avstrijske razmere, kolikor Nemčija, in prav ta je — zaveznica. In zvezo z njo hoče Seydler vzdržati za vsako ceno. Ta zveza pa ni nič drugega, kakor nemška komanda, in dokler ta obstaja, je iluzorno govoriti o narodni avtonomiji v Avstriji.

Ni se pa čuditi, da govori Seydler v takem tonu, ko se povzpneja še v mnogo višje višave. Saj govori o miru, ki ga hoče izvojevati Avstrija in ki naj odpravi vse vzroke vojn s sveta.

Ne vemo, če ima Seydler mnogo pojma o vzrokih vojne. Vemo pa, da ne bo vojna nevarnost odstranjena, dokler obstoj konkurenčni industrijski in trgovski sistem.

Ali se bojuje Avstrija za to, da ga odpravi? To bi pomenilo, da se bojuje za socializem. A če bi to bilo res, bi bilo neupodabno, da ne pove ministrski predsednik tega kar naravnost. Saj bi bila to skoraj tako velika reč kakor ruska revolucija. Tisti hip bi imela Avstrija prijateljstvo Rusije in do miru ne bi bilo več sto korakov.

Ej ne, Seydler ni postal socialist. Seydler hoče, da vztraja Avstrija do koneca na strani Nemčije, kjer je pravkar zmagala reakcija. Seydler govori o trajnem miru in o zvezi narodov, ker je to postalo moderno, odkar je Wilson izrekel te besede. Če bi ga kdo vprašal, kako se more napraviti podlaga za zvezo narodov, bi obstal z odprtimi ustmi in ne bi znal kaj povedati.

Da je Seydler govoril tudi o ljubezni do dinastije, ki baje veže vse avstrijske narode, je odveč omenjati. To je navadni zaključek vsakega avstrijskega ministrskega predsednika. A po tem očvirku se lahko presodi, koliko so vredni njegovi žganci.

Novoga kancelarja deviški govor.

UPI PLAVAJO PO VODI.

Novi nemški kancelar dr. Michaelis se je oglašil v rajstagu. Poročila o njegovem govoru so sicer kratka, ali toliko se že lahko spozna iz njih, da izprememba pri nemški vladi ni preobrat na bolje, temveč prej na slabše. To bo sicer presenetilo le tiste nepopolnopravne optimiste, ki že tri leta vsakih štirinajst dni na novo prerokujejo, da bo v najkrajšem času sklenjen mir in se iz vseh neštetiht razočaranj še niso naučili, da se dogodki ne ravnaajo po naših željah, ampak po trdih razmerah. Kdor je opazoval, na kakšen način se je reševala kriza v Nemčiji, ni mogel od njene rešitve pričakovati nič dobrega ne za mir, ne za demokracijo.

Ko je kajzer poklical kronprincea, da izreče svoje mnenje o krizi, je moralo biti jasno, koliko je ura bila.

Današnji Viljem gotovo ni več tisti Viljem, ki je nekdanji grmel, da bo prejel socialiste, da jih bo pomandral in poteptal, tisti Viljem, ki je socialiste imenoval brezdomovince in sramotne ljudi.

Vojna ima svoj vpliv, to se ne da zanikati. Tudi na Viljema ga ima. Njegova sodba o socialistih se je morala izpremeniti, ko je spoznal, kakšno ogromno število "brezdomovincev" je v zakopih in koliko velikih sitnosti bi mu bili rdečkari doma lahko naredili, če bi bili od začetka vse drugače nastopali, kakor so.

KAJZER IN SOCIALIZEM.

Mislimo sicer, da ne zna Viljem razmerja med sabo in socialno demokracijo niti danes prav presojati. Četudi pišejo nekateri nemški socialistični listi zelo čudno, kakor na primer "Hamburger Echo", ki pravi, da sta se cesar in narod spoznala, da se razumeta, kakor nikdar prej in da nihče ni mogel razdreti tega sporazuma, vendar ne verjamemo, da je večina nemških socialističnega mnenja. Kajti to bi pomenilo, da so rekli končnemu cilju in da vsled tega sploh več socialisti.

Socializem in cesarstvo se nikdar ne moreta iti pod eno streho, ker ne more biti to, kar nes vlada, v socialistični družbi nič drugega, uprava. To pa samo po sebi izključuje vsa nihanja. Zato tudi ne more biti sporazuma med cesarstvom in socializmom.

Spazmerje med kajzerjem in pravimi socialisti je moglo izpremeniti le na ta način, da je kajzer pod pritiskom potrebe izpremenil svoje nastopanje proti socialistom in da smejo vsled tega tudi socialisti napram njemu uporabljati kakšno taktiko. Nikakor se pa ne morejo poniti na stališče, da ostane Nemčija lahko arhija, zakaj s tem bi se postavili zoper sam ališem.

Viljem je tekom vojne gotovo postal krotkejši. In zopet je na to nedvomno precej vplivala ruska revolucija in padajoče upanje, da se vrne v Rusijo carizem. Da je osebno pripravljen na nekatere koncesije, je pokazal s svojim pismom o volilni pravici na Pruskem.

Vse to se ne sme precenjevati. Kajzer zaradi tega ni postal demokrat in na svoje koncesije se je odločil le iz strahu, ne pa iz demokratičnega prepričanja ali nagnenja. Ohranitev svojega trona in svoje dinastije je danes Viljemova glavna skrb.

KRONPRINC IN JUNKERSTVO.

Toda če je Viljem danes skromnejši, nego je bil včas, ne velja to za kronprincea, ki je danes tak, kakršen je bil njegov oče še pred dvajsetimi leti. Element, na katerega se kronprinca opira, so pruski junkerji in njegovo mišljenje je neomajno avtokratično. Kajzer morda ni več tako trdno prepričan o nemški zmagi; za kronprincea je tak dvom kratkotalo nemogoč.

Ako vzamemo še v poštev, da sta bila pri reševanju krize posebno odločilna Hindenburg in Ludendorff, tedaj je položaj s tem dovolj označen. Hindenburg je vojak, ki se noče dati pripraviti ob slavo zmage; Ludendorff je vodja vse-nemcev, ki sanjajo o nemški svetovni vladi.

Mož, ki je prišel po volji teh ljudi na krmilo nemške državne barke, ne more prihajati z oljki-no vejico. S tem se tudi vjema njegov nastopni govor.

Po došlih poročilih je dr. Michaelis zopet kakor pred njim Bethmann Hollweg trdil, da je Nemčija nedolžna na vojni, ki ji je bila vsiljena. Mobilizacija ruske armade — pravi — je prisilila Nemčijo, da je pograbila za meč. Nemčija ne bi niti za en dan podaljšala vojne, če bi mogla skleniti časten mir.

KANCELARJEV GOVOR.

"Kar velja za vojno — pravi Michaelis — velja tudi za naše orožje, zlasti za submarinsko vojskovanje, katero nam je Anglija vsilila s svojo nezakonito blokado. Naše slabo upanje, da napravi Amerika na čelu nevtralnih držav konec angleški kršitvi mednarodnega prava, se ni izpolnilo, in naš zadnji poizkus, da bi s ponudbo častno zamišljenega miru napravili konec vojni in napravili porabo najostrejšega orožja nepotrebne, ni uspel. Nemčija je torej spoznala, da je prisiljena poslužiti se tega orožja za svojo obrambo in za to, da poplača sovražnikom. Voditi moramo brezobzirno vojskovanje s submarinkami dalje, da sploh skrajšamo vojno.

"S submarinsko kampanjo smo dosegli vse in več kot smo pričakovali. Izjavljam s tem, da je imela submarinska kampanja sijajen uspeh.

Veliko več ladijskega prostora je bilo uničenega, nego je bilo po naši cennitvi potrebno.

"Gospodarsko življenje Anglije, kakor tudi njeno vojskovanje prihaja vsled naših submarin, od meseca do meseca v večjo nevarnost, tako da bo Anglija kmalu prisiljena skleniti mir. Brez vsakega strahu smo opazovali optimistično razpoloženje v deželah entente, ko je Amerika vstopila v vojno. Treba je le navadna računске metode, da spoznamo, koliko ladijskega prostora bi bilo zedinjenim državam treba, da bi mogle vreči svojo armado iz Amerike v Evropo in koliko ladijske tonaže je treba, da bi se taka armada preživela in da bi bila opremljena z vsem, kar potrebuje. Francija in Anglija moreta že komaj preživljati svoji lastni armadi, če početa svoje gospodarsko življenje ogroziti še bolj kakor daleč.

"Mi bomo s svojimi submarinkami še nadalje obvladali položaj. To je naše čvrsto prepričanje in to trdno zagotovilo lahko damo. Mi in naši zavezniki torej lahko gledamo mirno in s čutom popolne varnosti v bodočnost.

"Najkočljivejše vprašanje, ki nam teži srca, je: Kako dolgo bo še trajala vojna? To vprašanje je danes glavna točka naših posvetovanj. Nemčija ni hotela vojne, ni stopila vanjo zaradi podjarmljenja in zato je za podjarmljenje ne bo vodila ne en dan, kadar bo mogla skleniti časten mir.

"Nemci so pripravljene kot zmagovalci skleniti mir, kot zmagovalci, ki so dosegli svoj cilj in dokazali, da so nepremagljivi.

"Eden naših mirovniht pogojev je nedotakljivost nemškega ozemlja. Pogajanje o miru se ne more pričeti z našimi sovražniki, dokler vztrajajo na odstopanju nemškega ozemlja.

"Mir mora dajati podlago za trajno pomirjenje narodov. Kakor je v Vaši resoluciji izrečeno, mora zabraniti narodom, da bi bili z gospodarskimi blokadami vrženi v novo sovraštvo in dajati mora garancijo, da se vojna zveza naših sovražnikov ne izpremeni v gospodarsko napadalo zvezo zoper nas.

"Ti cilji se lahko dosežejo v mejah Vaše resolucije, kakor jo razumem jaz. Miru pa ne moremo mi več ponuditi. Enkrat smo lojalno ponudili svoje roko, pa nismo dobili odgovora. Toda ker soglašava ves nemški narod, vsa armada in njeni voditelji s to izjavo, misli vlada, da bomo lahko častno in mirno poslušali, kaj imajo naši sovražniki reči, ako se odreko svojemuo osvovjevalnemu in podjarmljevalnemu pošeljenju. Do tega časa pa moramo mirno in potrpežljivo vztrajati."

Na nekaterih mestih so kancelarjeve besede izzvale burne "Hoch"-klice.

VOJNI GOVOR.

En sam odstavek Michaelisove govorance bi zadostoval za dokaz, da novi kancelar ni govoril za mir, ampak za vojno. Kdor razglasa, da so Nemci "kot zmagovalci" pripravljene skleniti mir, ta govori za podaljšanje vojne, pa naj so sicer njegove besede kakršne koli.

Michaelis se poziva na mirovno ponudbo, ki jo je Nemčija podala pred božičem. Ves svet ve, da je ostala ta ponudba največ zato brez uspeha, ker je Nemčija tudi takrat nastopala v zmogovalski pozi in z grožnjami.

Sedaj se ponavlja ta hinavska igra. Michaelis je seveda novinec na svojem mestu. Toda kdor je imenovan za kancelarja in sprejme to imenovanje, mora imeti toliko v glavi, da bi znal pretihati, kakšen vtisk morejo in morajo napraviti njegove besede.

"Pripravljeni smo kot zmagovalci skleniti mir" se pravi: Pripravljeni smo skleniti mir, če se naši nasprotniki podvržejo.

Kdo pa more po takoh besedah pričakovati, da bodo nasprotniki ponudili mir, ko je jasno da bi se taka ponudba seveda smatrala za prošnjo in za priznanje, da so poraženi?

Kajti to razume vsak otrok: Če pravi Michaelis, da so Nemci zmagovalci, tedaj bi Anglija, če bi na to ponudila mir, priznala zmago Nemčije in s tem svojo poraz. Če pa niso zavezniki pred božičem hoteli skleniti miru na tej podlagi, je logično, da bodo hoteli sedaj še manj, tem manj, ker se je od tistega časa tudi bojni položaj precej izpremenil.

Naglašanje zmage ima večji pomen, kakor ošabnost in bahanje z besedami. Kdor priznava zmago nasprotnika pred vstopom v mirovno pogajanje, mu priznava s tem tudi gotove predpraviče. In Michaelis gotovo ni tak otrok, da ne bi vedel, kaj pomenijo besede o zmagi, namenjene na adresu nasprotnikov.

V interesu miru je to naglašanje zmage najnesrečnejša točka v Michaelisovem govoru.

NEPOŠTENE ZVIJAČE.

Ne bomo se več bavili s kancelarjevo trditvijo, da Nemčija ni hotela vojne, ampak da ji je bila vsiljena. Če se Michaelis sklicuje na rusko mobilizacijo, ne bi smel pozabiti, da je Avstrija pred to mobilizacijo napadla Srbijo, in da je Avstrija baš Nemčija naščuvala. Bilo bi nam razumljivo, če bi nemški državnik dejal, da ni Nemčija edina kriva vojne; ampak to naglašanje nemške nedolžnosti je brez meje nesramno.

Toda Michaelis ponavlja tudi drugo brezobraznost, da je bila Nemčiji submarinska kampanja vsiljena. Človek bi res mislil, da je novi kancelar naiven otrok, če pravi, da je Nemčija upala,

Novega kancelarja deviški govor.

da ustavi Amerika na čelu nevtralnih dežel angleško vojskovanje.

To ne pomeni nič manj, kakor da naj bi bile nevtralne države z Ameriko na čelu očitno stopile na stran Nemčije.

Dejstvo, da je danes skoraj ves svet nasproten Nemčiji, če tudi niso vse države v vojni, pa kaže vendar, da sodi skoraj ves svet o nemških dejanjih drugače, kakor dr. Michaelis.

Baš submarinsko vojskovanje pa je bilo tisto, ki je napravilo med nevtralnimi največ sovražnikov Nemčiji. Nihče se ne bi mogel razburjati zaradi submarinskega vojskovanja samega. Če bi Nemčija potapljala sovražne ladje in tudi nevtralne ladje, ki vozijo kontrabant, kadar se prepriča, da je na njih kontrabant, ji ne bi mogel živ krst očitati tega. Kar je povzročilo splošno razburjenje, je takozvano brezobzirno submarinsko vojskovanje, potapljanje ladij brez obzira na to, če je na njih kontrabant ali ne, potapljanje potnikov, odraslih in otrok, brez svara, brez prilike, da bi se rešili pred potopom ladje.

Iz tega, da je cela vrsta držav prekinita diplomatske stike z Nemčijo, tako da kmalu ne bo v Berlinu nobenega tujega poslanika več, bi Michaelis pač lahko spoznal, da ne obsojajo brezobzirnega vojskovanja s submarinkami le sovražniki, ampak takorekoč ves svet.

Michaelis se pa zopet baha s tem vojskovanjem in obljublja Nemeem, da bodo s submarinkami zmagali.

Razumljivo bi bilo tako govorjenje, če bi se vodila debata le o submarinskem vojskovanju in bi ga moral kancelar zagovarjati pred rajstvom. Toda Nemčija je pričakovala od Michaelisa miromen govor. A če bi bil novi gosposki nameraval govoriti o miru, je moral ves vtisk pokvariti s svojimi besedami o submarinkah.

Michaelis pravi: "Naše submarinke prisilja Anglijo na kolena. Kmalu ne bodo imeli Angličani in Francozi kaj jesti. V par mesecih bo merala Anglija prositi za mir."

Ali more trezen človek pričakovati, da bi Anglija na take besede res hitro ponudila mir? Če bi bil Michaelis vsaj majhen psiholog, ne bi mogel pričakovati tega.

Tudi odstavek o submarinskem vojskovanju dokazuje, da ni novi kancelar govoril za mir, ampak za nadaljevanje vojne.

ČASTEN MIR IN POGOJI.

Prišli bodo seveda zopet dobri ljudje, trgali posamezne stavke iz Michaelisovega govora in dokazovali, da je Nemčija naklonjena miru.

Saj je Michaelis dejal, da ne bi Nemčija niti en dan nadaljevala vojne zaradi podjarmljenja, če more skleniti časten mir.

Toda kaj je to: Časten mir?

Fraza je, ob kateri si človek lahko misli, kar si hoče.

Če bi hotel Michaelis mirovnim interesom storiti uslugo, bi moral vsaj v splošnem povedati, kakšen mir bi Nemčija sklenila.

On pravi: Eden naših pogojev je nedotakljivost nemškega ozemlja.

Eden naših pogojev! Toda kakšni so drugi pogoji? Kaj je z rečmi, za katere vprašuje svet že skoraj tri leta?

Ruski socialisti so označili svoje pogoje zelo jasno: Nobena aneksija; nobena vojna odškodnina; pravica vsakega naroda, da sam odloči o svoji usodi.

Predsednik Wilson je označil podobno ameriške mirovne pogoje.

Zakaj ne more biti Michaelis vsaj toliko jasen? — Zato ne, ker mu ne dovolijo kronprince, Hindenburg in Ludendorff. A dokler ni uradna nemška izjava, ki poda jasnost, se mora misliti, da ima to, kar zatajuje Nemčija, opraviti z aneksijami in odškodninami.

POMIRJENJE NARODOV.

Kako težko se je sporazumeti z uradno Nemčijo, kažejo še nekateri drugi odstavi v kancelarjevem govoru.

Dr. Michaelis pravi prav lepo: Mir mora dati podlago za trajno pomirjenje narodov.

To so besede, s katerimi se popolnoma strinjamo. Mir, ki se sklene le za toliko časa, da si more kdo — na primer Nemčija — nekoliko odahnuti, pa zopet planiti po drugih narodih, ni piškavega oreha vred.

Toda kako naj se narodi pomirijo?

Z drjem Michaelisom ne bomo govorili o socializmu, ker o tem menda nič ne razume. Brez socializma pa vendar ne bo garancije za trajen mir.

Ali govorimo o miru, ki bi bil vsaj za do gledno dobo, recimo za dvajset let zgotovljen. V tem času je po sedanjih razmerah prav lahko mogoče, da postane socializem dovolj močan, da prepreči nove vojne in postavi človeško družbo na novo podlago.

Vpraša se le, kakšen mora biti mir, ki zagotovi vsaj toliko trajnosti.

Dr. Michaelis govori o pomirjenju narodov. Ali pa more misliti, da bodo pomirjeni narodi, ki bodo po sili živeli pod tujim gospodstvom?

Ruski socialisti zahtevajo za vsak narod pravico, da sam odločuje o svoji usodi. Tega ne zahtevajo zgolj iz sentimentalnosti, ampak ker vedo, da je podjarmljenje narodov večna vojna nevarnost. To izkušnjo so imeli v Rusiji in to opazujejo drugod po svetu.

Toda nemški kancelar ne ve o tem nič in v svojem govoru je popolnoma prezrl pravico narodov. Pač pa je govoril o "nedotakljivosti nemškega ozemlja," s čimer ni mislil tistega ozemlja, ki je v resnici nemško po svojem prebivalstvu, ampak tisto, katero ima Nemčija pod svojo oblastjo.

NARODNA VPRAŠANJA NEMČIJE.

Ali Nemčije se dotika v glavnem dvoje zelo važnih vprašanj, ki se križata z "nedotakljivostjo nemškega ozemlja." To je na eni strani alzasko-lorensko, na drugi poljsko vprašanje.

Kar se tiče Alzacije in Lorene, bi se morala dobiti poštna metoda, da bi se spoznalo, kaj želi prebivalstvo. Zdi se pač, da bi se rajši ločilo od Nemčije, kakor ostalo pod njo.

Glede na Poljsko pa ni nobenega dvoma. Poljaki na Nemškem kakor na Ruskem in v Avstriji žele obnovitev Poljske. To se pa na noben način ne more spraviti v soglasje z "nedotakljivostjo nemškega ozemlja."

Poljaki so dostikrat naglašali, da je njihovo vprašanje internacionalnega pomena. In to je res. Sedaj je to postalo še veliko bolj res, kakor pred vojno.

Sicer je že pred vojno poljsko vprašanje povzročilo dosti vznemirjenja. Porodilo je nekoliko revolucij, manjših rabuk pa brez števila.

Sedaj je delna neodvisnost Poljske gotova reč. Ali nova Poljska lahko postane zalog miru, lahko pa tudi velikanski povod stalnega vznemirjanja. Prvo se zgodi, če se zedini vsa Poljska. Če pa doseže samostalnost le ruski del, nemški in avstrijski pa ne, tedaj ne bo poljsko vprašanje dalo miru. Za avstrijske in nemške Poljake bo samostalnost sedanje ruske Poljske le večno vzpodbujanje na boj za osvoboditev in neodvisni Poljski bodo pripisovali moralno dolžnost, da jim pomaga v tem boju.

Naj sodi kdo o nacionalnih vprašanjih kakor hoče, prezirati jih ni mogoče, dokler obstajajo. Človek se lahko postavi na tisto stališče, ki je po njegovem mnenju morda najvišje in razglašča, da ni narodov, ampak le eno edinstveno človeštvo. Toda merodajen ni njegov nazor, temveč resnično mišljenje in čustvanje narodov.

Baš kar se Poljakov tiče, vidimo, da je njih narodni čut nepremagljiv. Ni je poljske stranke, ki ne bi šla za neodvisnostjo Poljske. Davno pred vojno so poljski socialisti zahtevali od Internacionalne, da jim prizna to pravico, in so to tudi dosegli. V sedanji vojni so se prostovoljno bojevali z orožjem v roki. To je nepobiten dokaz, da se Poljaki ne pomirijo, dokler ne dosežejo neodvisnosti vse Poljske.

A dr. Michaelis govori na eni strani o pomirjenju narodov, na drugi pa o nedotakljivosti nemškega ozemlja!

To se ne vjema, in dokler govori tako, ne pospešujejo njegovi govori miru.

TOLAŽBE ZA NEZADOVOLJNO LJUDSTVO.

Michaelisu ni šlo za to, da bi dosegel mir. Kronprince, Hindenburg in Ludendorff mu niso dali takega mandata. Ampak Michaelis je bil v nekoliko težavnem položaju, ker je bilo v rajstagu nekoliko punta in ker je moral govoriti za militariste in za ljudstvo obnem.

Kerenski ministriški predsednik!

Rusija je zadnji teden zopet preživela hudo krizo, ki je za enkrat končana z znatnimi izpremembami v provizorični vladi in s pooblastitvijo, da sme vlada porabiti vsa sredstva za vzdrževanje reda in za obrambo dežele.

Zadnja kriza je pravzaprav obsegala dve različni krizi, ki pa sta se časovno sešli in tako še povečali težave položaja.

V ministrstvu so nastali nesporazumi zaradi ukrajinskega vprašanja. Malorusi zahtevajo avtonomijo za Ukrajino. Na načelno stran ni bilo med ministri nasprotij v tej zadevi. Toda dva socialistična ministra, ki sta bila odposlana v Kijev, sta odobrila načrt, izdelan sporazumno z Malorusi za ukrajinsko avtonomijo, medtem ko so izjavljali kadetski ministri, da bi se morala definitivna rešitev tega vprašanja prepustiti narodni ustavodajni skupščini. Socialistični ministri in ministriški predsednik Lvov so soglašali z zunanjim ministrom Tereščenkom in poštnim ministrom Ceretelijem, ki sta vodila razprave z Ukrajinci, in vsled tega so finančni minister Šingarov, učni minister Manujlov in načelnik javnega podpornega urada Šakovskij resignirali.

Sočasno so pa prišle vesti o novih nemirih v Petrogradu. Vršile so se demonstracije proti provizorični vladi, na drugi strani pa zanjo, in demonstranti so streljali drug na drugega.

Prvim nemirum so sledili drugi. Skupina boljševikov, kakor se imenujejo ekstremni socialisti, se je baje hotela polastiti Kerenskoga. Šest obojženih avtomobilov se je pripeljalo na varšavski kolodvor, odkoder se je Kerenski imel odpeljati na fronto. Prišli so pa prepozno, ker se je bil vlak z vojnimi ministrom že odpeljal.

Demonstrantom so se pridružili vojaki nekaterih polkov, ki so se po nalogu vojnega ministra Kerenskoga imeli razpustiti, ker niso hoteli izpolnjevati svojih dolžnosti. Vršili so se ostri boji, v katerih je bilo mnogo mrtvih in ranjenih.

Svet delavskih in vojaških delegatov je izdal proklamacijo, ki pravi:

"Gotove neznane osebe so Vas poklicale proti splošni volji — ne izvemski socialistični stranke — da pridete z orožjem na ulice in tako protestirate zoper razpuščanje regimentov, ki so zločinsko zatajili svojo dolžnost napram revoluciji.

"Mi delegati revolucionarne ruske demokracije izjavljamo, da je razpust teh polkov sklenil vojaški odbor in ukazal vojni minister Kerenski, ki je bil od njega izvoljen. V sled tega je vsak akt obrambe razpuščenih polkov dejanje proti Vašim bratom, ki prelivajo svojo kri na fronti.

"Upozorjamo Vas, da se ne sme nobena vojaška enota brez posebnega dovoljenja pokazati

oborožena. Kdor prestopi ta ukaz, bo označen za izdajalec in sovražnika revolucije. Vse korake storimo, da se ta ukaz izvrši."

Medtem je resigniral tudi justični minister Perevejev. Za vzrok navajajo, da je vztrajal na tem, da se objavi pismo generala Brusilova, v katerem pravi, da je znani Lenin v nemški službi. Ministra Tereščenko in Njekrasov sta nasprotovala objavi, ker po njihju nazorih dokazi zoper Lenina ne zadostujejo.

Zadeva z Leninom je ta. Ruski lajtnant Jeremolenko je bil izpuščen iz nemškega vjetništva, kjer so mu rekli, naj se vrne v Rusijo, pa naj tam dela za separaten mir. V ta namen naj stopi v dotiko z Leninom. Na to izjavo je dotični poročnik prisegel.

Stvar je seveda sumljiva, toda socialistični ministri imajo prav, če izrekajo, da to še ni dokaz za Leninovo izdajstvo. Nemške oblasti laško smatrajo Lenina za svojega prijatelja, tudi če ni z njimi v zvezi, kajti njegovo delovanje naposled res ne koristi nikomur drugemu, kakor Nemčiji.

Vsekakor sta pa delavsko-vojaški svet in provizorična vlada sklenila bolj energično nastopiti proti nemški propagandi in njenim pomagalcem. Izjave pravijo, da je vsa Rusija poplavljenata z nemškimi agenti, katerih glavari je neki Mašta Koslovskij. Nemški denar se pošilja v Rusijo po posredovanju nekega uslužbenca nemškega poslaništva v Stockholmu.

Protirevolucijska propaganda je bila zanesena tudi na fronto, kjer je povzročila, da je silajna ruska ofenziva začasno popolnoma ustavljena in so Nemei brez najmanjšega truda dosegli velike pridobitve.

To je popolnoma jasen dokaz, komu koristi takozvano radikalno gibanje. Fraza, da pospešuje to mir, je navadna sleparija. Če bi se to nadaljevalo, bi pospešilo edino nemško zmago in utrdilo kajzersko avtokracijo tako, da bi zastokal ves svet.

Ministrska kriza se je medtem razširila. Knez Lvov je odstopil od predsedništva v začasnii vladi, in na njegovo mesto je delavski in vojaški svet imenoval A. F. Kerenskoga, ki je pa obdržal portfelje vojnega in mornariškega ministra. Cereteli je poleg pošte in telegrafa prevzel začasne posle notranjih zadev, ki jih je doslej vršil Lvov; Nekrasov je prevzel justično ministristvo namesto odstopivšega Pereveja. Ta ministrska mesta bodo izpraznjena toliko časa, dokler jih ne izpolni vsesrski delavsko-vojaški in kmečki svet na generalnem kongresu, ki je sklican na 28. t. m.

Lvov je resigniral po vroči debati na seji kabineta, ki je trajala vso noč med petkom in soboto. Kerenski je ostro kritiziral kadetske mi-

nistre in vojaške oblastnike v Petrogradu, ki niso energično nastopili proti povzročiteljem izgredov; zlasti je kritiziral generala Poloveeva, poveljnika mestne garnizije, katerega je hotel odstaviti. Ministri so nato priznali, da so oni odgovorni za situacijo in da se je Poloveev pokoril njihrovim ukazom. Nató je knez Lvov resigniral in Kerenski je bil takoj izvoljen za začasnega predsednika vlade.

Kerenski je naložil justičnemu ministru Nekrasovu, da morajo biti takoj aretirani vsi agitatorji, ki imajo kriminalne zveze z Nemčijo. Začetek je bil storjen z voditeljima "boljševikov" Zinovijem in Steklovim, katerima se očita, da sta iskala stike s sovražnikom.

Kmalu nato je oddelek vojakov in mornarjev aretiral 36 boljševikov, ki so imeli namen iti k baltičnemu mornarištvu in ga nahujskati na upor.

Novi minister Kerenski je od vojaškega in delavskega sveta pooblaščen, da se sme poslužiti vse sile za ustanovitev reda doma in na fronti. Provizorična vlada ima naslov "Vlada narodne varnosti".

Kerenski je izdal armadi in mornarici manifest, v katerem razlaga:

1. Da se razpusti centralni odbor baltičske mornarice in izvoli nov.
2. Naj se naznani vsem oddelkom baltičskega mornarištva, da želimo odstranitev vseh oseb, ki so na sumu, da škrujejo na rušitev discipline in nasprotujejo naši ofenzivi; vse take osebe se naj pošljejo v Petrograd in postavijo pred sodišče.
3. Vojaški oddelki v Kronštatu in moštvo bojnih ladij "Petropavlovsk", "Republika" in "Slava", katerih imena je postopenje protirevolucionarjev onečastilo, naj v 24 urah aretirajo voditelje upora in jih pošljejo v Petrograd, ter tako dokažejo svojo zvestobo do provizorične vlade.

Obveščam kromštatske vojaške oddelke in moštvo bojnih ladij, če se ne izvrši ta ukaz, da bodo smatrani za izdajalce dežele in revolucije in da bodo proti njim izvedeni najstrožji ukrepi.

Sodrugí! Izdajstvo je privedlo deželo na rob propada. Nemška armada je na naši fronti povzela ofenzivo. Vsak trenotek lahko sovražni brodovje izzove odločilno akcijo, ki lahko izrabi in doseže uspehe vsled naših trenutnih homatij. Drastični ukrepi so takoj potrebni, da se napravi konec tem zmedam. Armada je že storila svojo dolžnost v tem oziru in mornarištvo ji mora slediti."

V brzjavu mornarjem v Revalu, Helsingforsu in drugih lukah pravi Kerenski, da so zadnje nemire v Petrogradu povzročili nemški agenti. Doslovno pravi:

"Nad vsak sum je bilo dognano, da so ne-

ve deželi bi bilo gotovo napravilo najslabši vtisk, če bi bil naravnost izjavil, da vlada ne misli na sklepanje miru in da računa Hindenburg še vedno s tako zmago, ki omogoči Nemčiji diktiranje pogojev. Zakaj v nemškem ljudstvu ni tiste zadovoljnosti, ki jo skuša Michaelis slikati, in treba ga je bilo zopet nekoliko potolažiti.

S tega stališča kaže kancelarjev govor pač precej spretnosti. Za nezadovoljne Nemece so namenjeni tisti odstavi, v katerih slepomiši Michaelis, da noče Nemčija podaljševati vojne, če more skleniti časten mir. Popolnoma nedoločene besede, da ni Nemčija začela vojne zaradi podjarmljenja, ki pa vendar ne pravijo, da ne gre Nemčija sedaj za aneksijami, naj bi pomirile radikalnejše elemente, ki se ogrevajo za mir brez aneksijskega.

Glavni Michaelisov aparat je pa nova obljuba, da bo vojna kmalu končana. Submarinke jo bodo končale, ker izstradajo Anglijo in Francijo in potisnejo zlasti Anglijo na kolena.

Na Nemškem so namreč že precej siti vojne. Seveda ne le na Nemškem. Ampak Michaelis bi rad sugeriral svetu, da se Nemei lahko bojujejo in da imajo voljo za boj bodisi do sodnega dneva. Ali medtem, ko se krčevito trudi, da bi naredil tak vtisk, ve, da ni mišljenje na Nemškem tako. Zato mora deklamirati, da bo vojna še kratka, ker Nemčija kmalu zmaga.

Ne vemo, kakšen učinek doseže kancelar v resnici pri ljudstvu. Včas se je opečen otrok v roval ognja. In Nemei so bili že opečeni. Po prejšnjih prerokovanjih, zajetih iz enakih virov, bi že moral biti konec vojne. Saj je tudi Bethmann. Hollweg pravil, da prisili submarinska kampanja Anglijo v treh mesecih na kolena.

Je li bila kriza nemške vlade potrebna le za to, da pride enako blufanje sedaj iz drugih ust? Ali so mislili, da bo nemško ljudstvo staro laž rajše verjelo, če jo izreče nov mož?

Mogoče je, da zaleže zvijača še enkrat. Da bi večno pomagala, je pa skoraj nemogoče verjeti. Kajti tako sverilen, kakor si žele junckerji, vendar ne more biti nemški narod in človek bi moral misliti, da mu mora po tolikih prevarah vendar zavreči kri.

Za ves svet bi bila rešitev, če bi se to zgodilo. Nemška revolucija bi bila začetek miru. Brez nje ni normalno misliti na konec vojne, dokler se Nemčija ne vda. Kajti delavstvo v zavezniških deželah ne bo podvzemalo nobenih revolucij za nemški, za Hindenburgov mir. Nikjer ne bo delavstvo vstalo le v ta namen, da utrdi najmočnejšo avtokracijo, ki obstoji danes v Evropi. Nasprotno pa bi bil padec te avtokracije signal za mir, in sicer za demokracijo, še več: za revolucionaren mir, ki bi imel toliko trajnosti, da bi socializem medtem gotovo dosegel svoj cilj.

Oči so uprte v Nemčijo.

mire v Petrogradu organizirali nemški agenti. Upori so sedaj popolnoma potlačeni in nadaljujejo se aretacije voditeljev onih, ki so prelili kri svojih bratov in izvršili zločin proti vladi in revoluciji. Aretacije se vrše tudi med mornariškim vojaštvom, ki je ravnalo proti svojim meščanskim in vojaškim dolžnostim.

"Apeliram na vse zveste sinove demokracije, naj se zberejo okrog provizorične vlade in demokratičnih organizacij po vsej ruski državi in obvarujejo Rusijo in revolucijo njenih notranjih in zunanjih sovražnikov."

Kerenski sam je odpotoval na fronto.

Vlada je izdala proklamacijo, v kateri pravi: Državljeni! Usodna ura Rusije bije! Armada nemškega kajzerja je prodrli afronto naše narodne revolucionarne vojske.

Ta strašna operacije je bila omogočena z zločinsko nemarnostjo in slepim fanatizmom onih, ter z izdajstvom drugih.

V tem usodepolnem trenutku, ko lahko skrite sile protirevolucije, izrabljajoče splošno zmedo, dvignejo glavo, se provizorična vlada popolnoma zaveda svoje težke odgovornosti. Toda popolnoma in trdno zaupa v silo velikega ruskega naroda in v hitro ozdravljenje političnega življenja, sedaj, ko se je nalezljivi strup, ki je ugrožal organizacijo naroda, sam sežgal v akutni krizi.

Vlada trdno veruje, da bo kriza vodila k ozdravljenju, ne pa v smrt. Močnaja v tem zaupanju, je vlada pripravljena ravnati s tisto energijo in odločnostjo, ki jo zahtevajo razmere.

Vlada smatra za svojo prvo in glavno nalogo, da porabi vso silo v boju zoper zunanega sovražnika in za obrambo novega režima zoper vsak anarhistični in protirevolucionarni poizkus, in se ne bo obotavljala, da se poslužijo najodločnejših sredstev, ki so ji na razpolago.

Obenem naglašča vlada, da se ne bo prelila ne ena kaplja krvi ruskega vojaka za kakršnekoli tuje namene, kakor smo že naznanili vsemu svetu.

Soglasno z izjavo z dne 19. maja bo vlada povabila zaveznike na konferenco meseca avgusta, da se določi splošna označba zavezniške zunanje politike in da se njih dejanja postavijo v soglasje z načeli, ki jih je razglasila ruska revolucija. Na tej konferenci bodo Rusijo zastopali, poleg diplomatov tudi zastopniki ruske demokracije."

Narodna ustavodajna skupščina je napovedana za 30. septembra.

Nova vlada je torej sestavljena popolnoma iz socialistov in ima vso podporo delavsko-vojaškega in kmečkega sveta.

Vsak odkritosrčen socialist ji mora želeti popoln uspeh.

Še enkrat chicaška izjava.

'Slovenskim Svetom' polemizirati je prav tako, kakor govoriti z Indijancem kitajsko. Govorite mu, kar mu hočete, on vas ne razume. Če noče ali če ne more razumeti, je pri tem veso-; rezultat je v vsakem slučaju ta, da se z njim ne morete sporazumeti.

"S. S." nam neprenehoma prihaja s frazo, da "bi bilo smešno zahtevati, da se uredi dom, preden je zgrajen." Ljudje, ki se poslužujejo takih besed, mislijo, da so strašno modre. Pa je ravno narobe. Na vse vprašanje o jugoslovanski združitev sodijo kakor sedlo na kravo.

Kadar se gradi dom, se mora pač misliti tudi na ureditev. Kajti hiše se menda ne grade le za to, da bodo stale hiše, ampak morajo imeti kakšen namen. Če bi delal tako, kakor priporočajo naši nasprotniki, pa zidal hišo tujevdan, bi lahko doživel, da bi mi bila kuhinja premajhna, spalnica prevelika, v kleti pa bolj vroče kakor pod streho.

Če govorimo o Jugoslovanski republici, te-; daj ni to vprašanje notranje ureditve doma, ampak vprašanje načrta za stavbo. Ta je pa potreben, preden stoji dom in preden se sploh začne zidati. Ne le smešno, ampak naravnost idiotično bi bilo zgraditi hišo in jo potem, kadar je že mlaj na strehi, od temelja predelavati.

Z besedo "Jugoslavijo hočemo", ni prav nič povedano. V Jugoslaviji je lahko svoboda, v Jugoslaviji je pa tudi lahko hujske tiranstvo, kakor v Avstriji. V Jugoslaviji je lahko najlepša pravico-; nost, v Jugoslaviji je pa tudi lahko skrajna krivičnost. Če naj gradimo Jugoslavijo, nam to-; rej ne more zadostovati, da "zgradimo nekaj," ampak vedeti hočemo, kaj gradimo.

Slovenci niso v tem vprašanju delavci, ki jih kdo najame, da delajo po njegovem načrtu in po njegovih ukazih; ampak delati hočejo po svojem spoznanju in po svoji volji, torej tudi po svojem načrtu in za svoj cilj.

"S. S." pravi, da se niti naš narod, niti naša narodna vojska v Rusiji ali na Balkanu ni izjavila o obliki naše bodoče vlade. Naš narod živi v Avstriji. Kako naj ta narod sploh govori o jugoslovanskem vprašanju? Največ, kar more zahtevati, je avtonomija v Avstriji, kajti vsaka beseda preko tega pomeni veličdajstvo in smrt. Da ne

morejo Slovenci v Ljubljani govoriti o jugoslovanski republici, je jasno kakor beli dan; ali iz tega se vendar ne more izvajati, da so pristajali kakšne monarhije.

Naša "narodna vojska" za tistih par slovenskih prostovoljcev je malo preočabna beseda. Faktično je sedaj največ ležeče na ameriških Slo-; venci; in če želimo mi, da bi se Jugoslavlani republičansko združili in imamo možnost, da to iz-; rečemo, tedaj bi storili proketo neumnost, če bi molčali.

Zopet prihaja člankar v "S. S." s frazo, ki smo jo tudi že naštetokrat čitali: "Najprej svoboda in ujedinjenje na vsak način". V tem stavku je zopet igra z besedami. Kaj je svoboda? Pri-; ti izpod Avstrije? Ne, gospodje! To ni še nika-; kšna svoboda. Izpod dežja se pride lahko pod kap, mi pa hočemo na suho.

Zdi se, da smatrajo ljudje v taboru "S. S." "ujedinjenje" samo na sebi že za svobodo. To je pa v najboljšem slučaju velika zmot. Narodna združitev Jugoslovancov ni nič drugega, kakor po-; goj za njih boljši razvoj v bodočnosti. Ampak ne edini pogoj, temveč le eden izmed mnogih. V in-; ternacionalni politiki pomeni združitev Jugoslo-; vancov odstranitev problema, ki je ogrožaval mir. V tem smislu postane Jugoslavija lahko element svetovnega mira. Obenem bo Jugoslavija eden ti-; stih stavbinskih kamnov, iz katerih se zgradi zveza narodov vsega sveta.

Toda zdi se nam, da ti problemi ne belijo kaj posebno glav naših ljubeznivih nasprotnikov. To pa zato ne, ker so nacionalisti, in sicer samo na-; cionalisti in nič drugega ne.

Treba je pa jemati ravno internacionalni po-; men našega vprašanja v poštev, če se hoče kaj doseči. Ustanovitvi bodoče Jugoslavije na lju-; bezen ali naklonjenost kogarkoli, se pravi gra-; diti hišo na pesku. Kaj si mi želimo, za to se ves svet prav malo briga, če ne spozna, da je sam pri tem prizadet.

Na ugodno rešitev jugoslovanskega vpraša-; nja nimamo računati zato, ker je naša združitev opravičena, ampak zato, ker lahko dokažemo, da je taka rešitev v interesu vseh, ki žele mir na trdnjši podlagi kakor doslej.

Pri vsim tem se pa ne sme govoriti, da imamo "zagotovila in potrdila" od Rusije in Ameri-; ke, od Anglije in Francije, da se bo zgodilo tako in tako. Te fraze so uničevale Ligo. Zakaj med-; tem ko je londonski odbor trobil, kakšne mogoč-; ne garancije ima od te in one vlade, je vsakdo lahko izvedel resnico, da je angleška vlada prav tako kakor carjeva podpisala znano pogodbo z I-; talijo in da je Pašić priznaval "supremacijo Ita-; lije na Jadranskem morju" in obljuboval, da ne bo Srbija ovirala italijanskih interesov.

Faktum je, da ni prav nobenih zagotovil. Ni-; česar drugega ni, kakor ruska zahteva, da naj vsak narod odloči o svoji usodi, Wilsonova nota o ameriških vojnih ciljih in Lloyd Georgeva iz-; java, da je Anglija pripravljena revidirati prej-; šnje vojne pogodbe.

To so ugodni momenti; ampak nikakršne ga-; rancije niso. In garancij ne more sploh nihče da-; jati, ker še živ krst ne ve, kdaj in kako se bo voj-; na končala.

Zato protestiramo, da bi se ljudstvo zopet farbalo s takimi frazami o potrdilih in zagotovi-; lih. Ostanimo pri resnici. Upanje, da se bo jugo-; slovansko vprašanje ugodno rešilo, se je poveča-; lo. In nobeno menejanje ne pomaga nič: Storila je to največ ruska revolucija, ker se ne bi bile brez nje pogodbe z Italijo nikdar revidirale.

To se lahko pove. In ker se je upanje poveča-; lo, s mora tudi ljudstvu povedati, da je prišel čas, ko je treba raznovrstnega dela, da se pospeši rešitev v smislu naroda.

Če pa kdo poziva ljudstvo na kakšno delo, mu mora tudi povedati, za kaj da gre. Slovenci v Ameriki niso čreda ovac, da drve za koštrunom. Oni zahtevajo jasnost in so opravičeni do te za-; hteve. Zato jim pravi izjava: Delajmo za jugo-; slovansko federativno republiko.

Ako bi delali tako kakor "S. S.": "Le "uj-; dinjenje" i Potem pride že vse drugo" — bi nas vsako lahko zavrnil in nam dejal, da sleparimo. Če smo najprej "ujedinjeni" brez vsake garau-; cije, glasujemo lahko vsi Slovenci od prvega do zadnjega za federacijo, torej za avtonomijo vsa-; ke narodnosti; a če nas večina nadglasuje, nas ta večina lahko tudi pogotne.

Pri združevanju ne sme biti nobenega majo-; rizaranja. Kolikor je delov, ki se hočejo združiti, toliko mora biti svobodnih odločitev.

Iz tega logično sledi, da mora vsak del pove-; dati svoje pogoje, kadar se opravlja združanje, ne pa kadar je že izvršeno. In naši pogoji so re-; publika in federacija.

Člankar v "S. S." bi rad tako predstavil stvar, kakor da Slovenci beračijo, naj jih Srbija sprejme. Pravi namreč: "Srbija ni vprašala nas Slovencev in Hrvatov, ali se hočemo združiti z njo, pač pa smo jo mi vprašali, da se naj združi z nami."

Ne vemo, kako se s tem vjemajo neštevilna poročila, po katerih so vsakovrstne srbske (fici-; elne osebe, zlasti mladi gospod Aleksander Ka-; ragjorgjevič, izjavljale, da se bojuje Srbija za o-; svoboditev Jugoslovancov. To sicer ni bilo "vpra-; sanje" — člankar pravzaprav misli "prošnja" — ampak pomemilo je vendar, da gre Srbija po Hr-; vate in Slovence.

Sploh je neizmislno modrovati, kdo "vpra-; šuje" in "prosi" za združitev. Če ni v vseh delih volje, da se združijo, tedaj nima vsa stvar nič po-; mena. Le v skupni volji vseh delov je združitev opravičena. Ta volja se je večkrat pokazala, toda pri tem je treba vzeti v poštev, da je združitev dobiček za vse dele. Slovenci potrebujejo Srbe, ampak tudi Srbi potrebujejo Slovence, in prav tako je s Hrvti.

Če je pa položaj tak, tedaj mora priti vsak del s svojimi pogoji in ponudbami na dan. In mi smo to v širokih potezah storili v svoji izjavi, na kateri vztrajajmo, pa če je ljudem pri "S. S." všeč ali pa ne.

Vemo, kaj se skriva za grmom. Gospodje si ne morejo misliti nobene akcije brez oficelnega pečata. Tega pa ne bi mogel na Jugoslavijo priti-; smiti nihče drugi kakor Srbija. In ta je monar-; hija, njen regent in oficelni reprezentant je princ. Zato mislijo gospodje, da se ne smejo za-; liti monarhična čuvstva teh velikanov. Nam pa ni prav nič zanje, ker nam gre za ljudsko akcijo, ne pa za kakršnokoli kraljevsko.

To mora biti jasno in zato je bila chicaška izjava potrebna.

Nova Kitajska.

Zadnji poizkus monarhične reakcije, ki se je hitro končal in ne le rešil Kitajsko samo velikega nazadka, ampak obenem izrekel glasen memento reacionarjem po vseh deželah, je zopet obrnil pozornost vsega sveta na to deželo, ki je veljala tako dolgo v očeh evropskih vesil za drugo Tur-; čijo, za deželo, ki se prejalislej razdeli med "edi-; no kulturne" kapitalistične države.

Kitajska je bila res dolgo pasivna dežela. To-; da odkar se je otrsela monarhije, kaže toliko ka-; tranje moči, da strmi svet, ki je ni poznal.

Leta 1912 je pokazala Kitajska naenkrat ne-; pričakovano iniciativo. Neverjetno se je zdelo, ko se je strmoglavila Mandžin dinastija ter je vstal kakor ptič Feniks državni ustroj republikanske Kitajske.

Leta 1913 je dobila ta kitajska republika zna-; čaj trajnosti z izvolitvijo Junašikaja za predse-; dnika nove republike. Zapadni svet pa najbrže ni zrl povsem resno na to republiko.

Leta 1915 se je uprizorila sramotna igra, ko se je ponudil Juanšikaj od strani par priljubljen-; cev cesarski prestol in so ga povabili, naj prevzame vlado cesarja. Juanšikaj je že sprejel krono, ali hitro jo je odložil, ko so vstale južne države na noge za republiko.

Zadnji čas je kazalo, da pade Kitajska zopet pod jarmem dinastije Mandžu.

Posegli pa so vmes dogodki z naravnost pre-; senetljivo naglico. Kitajsko javno mnenje je bilo takoj proti nameravani izpremembi položaja. To ljudsko razpoloženje je vredno analize.

Javno mnenje je tako stalno kakor Kitajska sama. Pri številnih krizah v kitajskih zadevah je našlo javno mnenje svoj izraz v bojkotu. Bojkot je orožje pasivnega odpora. Vse evropske oblasti, ki so imele svoje interese na Kitajskem, so obču-; tile ostro rezilo tega orožja in sicer več kakor ob eni priliki. Najbolj pa ga je občutila Japonska.

Razorožena kot je bila vsled pacifiističnega razpoloženja, vsled katerega je prišel vojak na najnižjo socialno stopnjo, je Kitajska kljub temu zopet in zopet povzročila veliko škodo svojim nasprotnikom s tem, da je ob gotovih časih prekinila vse trgovske zveze z enim ali drugim teh na-; rodov. Narod, ki je zaničeval profesionalno voja-; ško obrt, je udaril, in sicer močno udaril z oro-; žjem trgovine. Kitajska je rekla svojim sovra-; žnikom: "Nočem tržiti z vami." Ta pretnja pa se je izvedla tako soglasno in tako popolnoma, da je bilo iz te popolnosti lahko sklepati na veliko or-; ganizatorično zmožnost kitajskega naroda.

Bila je to sila javnega mnenja, ki se je ka-; zala v naravnost presenetljivi luči, ko se je vpri-; zoril od strani pristašev Juanšikaja poizkus, da ga proglaše za cesarja. Pokrajina Junan je bila voditeljica proti temu nazadnjaškemu koraku. Sledile so druge južne pokrajine in meseca marca leta 1916 se je Juanšikaj uklonil povelju javnega mnenja. Objavil je nato, da je kitajska republika zopet ustanovljena, oziroma obnovljena.

Ista sila javnega mnenja, ki je prisilila Juan-; šikaja, da se je odpovedal prestolu, je uničila tu-; di drugi poizkus, da se zopet ustanovi, oziroma obnovi cesarstvo. Pred par dnevi se je poročalo, da so se izjalovili poizkusi, da se zopet posadi na prestol mladi cesar Hsun-Tung, ki je leta 1912 iz-; gubil krono. V tem času pa je bila naloga veliko lažja, kakor pa je bila takrat, ko je bil nastopil Juanšikaj.

Zatrđilo, da bo kitajska republika obstojela še naprej, je dogodek svetovnega pomena. To je namreč zagotovilo moralne sile kitajskega nara-; da.

Prebivalstvo Kitajske se čeni na 400 miljo-; nov duš. To je štirikrat toliko, kolikor znaša pre-; bivalstvo Združenih držav, devetkrat toliko kol-;ikor prebivalstvo Anglije in Irse in skoro osem-; krat toliko, kolikor znaša prebivalstvo Japonske.

To prebivalstvo pa je človeški material prve vrste. Japonsko delo je dobro, a kitajsko delo ga še močno prekaša. Kitajski kmet je neumoren de-; lavec, kitajski rokodelca pa je naravnost žudo, kajti z veliko vestnostjo in vnemo je zaposlen po štirinajst do šestnajst ur na dan in to 365 dni na leto. Kitajski umetnik kaže veliko individual-; nost ter poleg tega še neizmerno potrpežljivost in zmožnost prilagoditve.

Če se doda še velika potencialna industrial-; na sila naroda ter veliki materialni viri dežele, premog, petrolej, železna ruda, bombaž, baker in cink, je lahko umevno, kakšen razvoj čaka Kitaj-; ske v kratkem času.

Skladi železne rude v Tajeh, nahajajoči se v bližini Hankova, so med najbogatejšimi na svetu. Premogovni rudniki Waiping proizvajajo na dan 5000 ton premoga. V Šemsi in gorenjih pokraji-; nah ob Jangtse so našli petrolejske zaloge vsled katerih je postala Kitajska neodvisna od ameriške Standard Oil družbe.

To pa je le materialno orodje narodne sile, kurivo za proizvajanje energije, železna ruda, da se izpremeni v stroje in neomejena zaloga dela. Vse to troje pa je najti v eni sami deželi. Velikan-; ske prednosti take skupnosti vseh virov je naj-; boljše razumeti, če se pomisli, da mora Anglija importirati surovi bombaž za svojo evetočo indus-; trijo v Lancashire iz prekmorskih krajev, da mora Japonska importirati svoj premog in železo iz Kitajske, da so vse velike industrijske dežele v Evropi prisiljene importirati del svojih živil iz Amerike in Rusije.

Z edino izjemo Amerike je Kitajska edina de-; žela na svetu, ki je lahko navezana sama nase ter ni v ničemer odvisna od drugih. Če bi se zapelo vsako pristanišče ter vse meje Kitajske, bi imeli slednja v okrožju svojih lastnih meja vse, kar po-; trebuje za svojo narodno eksistenco.

Organizacija človeških in materialnih virov Kitajske bi imela posledico, da bi se ustvarila naj-; bolj mogočno industrijska enota na svetu, kar jih je kdaj obstajalo ali jih bo.

Ali bi se dala Kitajska še nadalje izrabljati od belega moža in od podjetnih Japoncev? Ali bo še nadalje neomejeno trpela monopolizacijo rud-; ninskih skladov v Tajeh v korist Japonski? Ali bo dovolila še nadalje, da bodo Angleži izrabljali premogovnike Kaiping?

Dokaz sile demokracije z uničenjem zadnjega nazadnjaškega gibanja bi morda kazal, da se je Kitajska prebudila, da je pričela pod vplivom za-; padne civilizacije spoznavati možnosti svojega ve-; likanskega razvoja. Drevo demokracije se je glo-; boko zasadilo v kitajsko zemljo. Sadovi tega dre-; ves pa bodo taki, kakršni so bili v vseh demokra-; cijah, spoznavanje samega sebe ter konec vsake zunanje kontrole.

Prebudena in čuječa Japonska je sanjala si-; jajen sen industrialnih osvojitvev. Tekom zadnjih petindvajset let so japonski državniki proglašali, da je obvladavanje Kitajske od strani Japonske bi-; stveno za zgraditev velikega gospodarskega in industrialnega poslopja Japonske. Japonska niti ne skriva svojih namenov, da hoče mobilizirati 400 milijonov kitajskega naroda ter neomejene rud-; ninske zaloge Kitajske v japonske svrhe.

Ah se bo Kitajska mirno vdala temu na-; črtu Japoncev? Ali pa bo morda proglašala novo Monroe doktrino: "Kitajska za Kitajce?"

Zadnji dogodki v zgodovini Kitajske kažejo, da se je uvedel nov element v rešitev kitajskega vprašanja. Ta element pa je Kitajska sama.

Dočim gubanči stari svet belega moža svoje čelo v naporu, da reši kitajsko vprašanje, je Ki-; tajska na najboljši poti, da ga reši sama zase. Re-; šila pa ga bo na način, ki se ne bo tikal le Azije, temveč tudi ozemlja in sveta belega moža.

Ethbin Kristan.

Savičev pesimizem.

V tem trenutku sta dami postali. Mlajša je pogledala na žepno urico, potem sta se obrnili — Sedaj odideta! mu je blisknilo po glavi. Ako ne porabiš tega trenutka, je morda vse izgubljeno. Seraj moraš, moraš!

Oh, ta trenutek! Kaj bo mislila, ako jo sedaj nagovori tako razburjen? Vsi živi po životu so mu drgetali, grlo mu je bilo stisnjeno, rad bi se bil delal ravnodušnega, hladnega, a lice mu je bilo tako vroče, kakor bi bil ves dan serel ob raz-; beljeni peči in srce mu je utripalo, kakor bi se mu hotelo odtrgati.

A premišljevali ni smel več. Ona mu prihaja naproti, sedaj jo sreča zadnjikrat in če ostane sedaj neumen, je morda ne bo videl nik-; dar več.

Dami sta stopali počasi, kakor bi mu hoteli dati časa, da se ohrabri. Približevali sta se bolj-; inbolj. Dušilo ga je, kakor bi mu nekaj tičalo v grlu, kar mu je zapiralo sapo. Siloma je požiral imaginirani klopčič v goitaneu, a ni se ga mogel rešiti.

Napočil je odločilni trenutek. Dami sta bili le še dva koraka oddaljeni. In sedaj je zbral vso svojo energijo ter se odkril.

Dami sta odzdravili in bilo je, kakor bi se

bili za hip ustavili.

Savič se je napol obrnil in s tresočim gla-; som dejal:

— Ali dovolite, milostlivi, da se — —

— Izvolite, gospod, izvolite, je rekla mlajša hitro. Ako vam je všeč, naju lahko spremite. Saj ste sam, kaj ne?

— Da, milostlivi, sam sem.

Kaj zdaj? Kaj na reče? Saj sicer ni neumen, a sedaj res ne ve (kaj bi govoril. In nekaj mo-; ra govoriti, drugače pomislita dami, da je res te-; pec.

Mlajša mu je priškočila na pomoč.

— Vi gotovo niste Dunajčan?

— Ne mislostlivi; Slovence sem.

— Ah, Slovenci? Kje pa prebivajo Slovenci? Savič se je moral nasmejniti.

— Na Kranjskem, milostlivi, na južnem Šta-; jerskem, na Koroškem in na Primorskem.

— A, torej v naši državi? Ali so Slovenci sorodni Čehom?

— Da, milostlivi. Oboji so Slovani.

— Pa Črnogorcem tudi?

— Tudi, tudi.

— Pa Rusom?

— Tudi Rusom.

— To je zanimivo. Torej ste pravzaprav naš sovražnik. To je pikantno. Ali ste idealist?

— Idealist? Morda sem, morda ne. Zdi se mi prisiljeno, ločiti ljudi v idealiste in realiste in v podobne skupine. Ideale imam, mislim in živim pa jako stvarno.

— Torej ste vendar idealist.

— Ne oporekam.

— Zanimiv človek ste. Ali študirate na Du-; naju?

— Da, milostlivi.

— Kaj pa?

— Filozofijo.

— Ah, filozofijo! To mora biti zelo zanimivo. Torej poznate vse modrosti starega in novega sveta.

— To baš ne. Filozofični nauk ni tako te-; — Pa prosim vas, kaj pa je pravzaprav filo-; zofija? To je vendar modrost, kaj ne? Veste, jaz mislim, da mora biti najzanimivejši študij. Jaz sem namreč jako neumna. Imela se midoma učitelja, a zdi se mi, da sam ne nič znal. Tako smešen je bil! Menda je mislil, da morajo de-; kleta biti neumna. Vsak čas sem ga kaj vprašala, a nič mi ni hotel povedati. In sedaj ne znam ni-; česar. Samo kar čitam v časopisih. Pa tudi ne u-; mem vsega. A propos. Ali ste čitali de Amieissovo "Sree"? Kaj ne, to je knjiga?

— Kraina.

— Pa Vrehlickega "Pobarvane črejinje"?

— Seveda sem jih čital. Jako lepe so.

— Pa Lilieneronove pesmi mi tudi jako uga-; jajo.

— Lilieneronove? Vi torej mnogo čitate?

— Da, kar mi prihaja tako pod roko, Samo kuhinjskih knjig ne maram.

Glasno se je zasmejala, da je kar odmevalo naokoli.

— Ali obiskujete opero?

— Včasih, gospica.

— O, jaz ljubim opero. Sinoči so peli "Bo-; heme".

— Ah, sinoči ste bili v operi?

— Da. Zakaj?

— Ker vas nisem videl na Ringu.

— Ah, kaj ste me čakali? To me veseli.

Kako se mu je srce nasmejalo! Veseli jo, da jo je čakal! Kako dražestno, naivno pravi to? In on se jo je bal nagovoriti!

Od Kärntnerce so zavili v postransko ulico. Pred visoko moderno palačo so se ustavili.

— Tukaj stanujemo. Lahko noč gospod di-; jak. Počakajte nas še kaj na Ringu, če Vam je naša družba všeč.

(Dalje prihodnjič.)

Rajhstag v Berlinu je pred odgoditvijo brez debate sprejel vojni kredit v znesku treh milijard mark. Edino manjšinski socialisti so glasovali proti.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDSTVA.

IZHAJA VSIKI TOREK.

— Lastnik in urednik: —

Jugoslavanska delavska listovna družba
v Chicago, Illinois.Narednina: Za Ameriko \$2.00 za celo
leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo
\$3.50 za celo leto, \$1.75 za pol leta.Oglasni pogovori. Pri spremembi
kvalitete je poleg novega naznaniti
tudi stari naslov.Glasilo slovenske organizacije Jugosl.
— socialistično zveze v Ameriki. —Vse priloge glede narodnega poštovanja
bilo in drugih narodnosti, je poslati
predsedniku družbeFr. Udovich, 1844 S. Racine Ave.
Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workers' Publishing Company
Chicago, Illinois.Subscription rates: United States and
Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half
year. Foreign countries \$2.50 a year,
\$1.25 for half year. — — — — —

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"
6000 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

SOLITER IN KRUH.

Vojni tajnik Baker je podal izjavo, da zgradi vlada svoje lastne tovarne za izdelovanje solitra. Za to potrebna svota se ceni na 4 milijone dolarjev. Soliter bodo producirali iz zraka.

S temi namenoma bi bili popolnoma zadovoljni, če bi le videli nekoliko več enerģije za nacionalna podjetja sploh. Vlada se je najbrže odločila za lastno reģijo v tem slučaju, ker je soliter v sedanjem času važen produkt. Potrebne se namreč pri izdelovanju municije.

Toda mi vemo še za mnogo drugih produktov, ki so tudi važni, med njimi za take, ki so važnejši od solitra in ki so važni ob vsakem času. Kaj naj bi se na primer reklo o kruhu?

Ob samem kruhu živeti je hudo. Ali nedvomno spada kruh med najvažnejša živila, zato je prišel celo v molitve. V evropskih deželah so napravili s kruhom zelo briske izkušnje, odkar je vojna. Tuptam so vpeljali posebne krušne karte. Povsod, celo v nekaterih nevtralnih deželah, so nacionalizirali kruh, to se pravi, določili, koliko ga sme posameznik na dan povžiti. Ko se je vojna raztegnila, so morali zmanjšati, krušne porečje, in kakor je znano, so na primer na Nemškem zaradi tega izbruhnele revolte.

S kruhom ima tudi ljudstvo v Ameriki svoje izkušnje. Lani se je kruh podražil. Prvemu podražanju je sledilo drugo. Pred kratkim so uvedli pravilo, da ne jemljejo peki več n. prodanega kruha od branjevca nazaj, vsled česar ne morejo siromašnejši sloji več kupovati starega kruha, s čimer so si prej nekoliko pomagali.

Kaj bo še, če se vojna nadaljša, ne more nihče povedati. In vendar so v Ameriki razmere take, da ne bi bilo treba nobene lakote in nobenega pomanjkanja žita se pridelati dovolj in z dobro organizacijo bi se ga lahko pridelalo še veliko več. A če že vlada ne more, ne zna in se ne upa izvesti velike agrarne reforme in če morda čas za to res ni ugoden, ne bi bilo nobene resne zapreke, da bi vlada sama sporazumno z državami in občinami ravnala z žitom in z njegovimi nadaljnimi produkti: od tistega časa, ko zapusti predelk farmo.

Če je mogoča vladna tovarna za soliter, tedaj ne bo nihče mogel dokazati, da ne bi bili mogoči vladni mlini in občinske pekarne, vsled tega pa tudi zadostna množina kruha za zmerno ceno.

Ukvarjajo se s problemom, kako bi se preprečila žitna spekulacija in včasih jo prepovedujejo. A li to je taka reč kakor prepoved tustov. Na papirju se vse to lahko prepove; kako naj se praktično prepreči, kar se lahko doseže po ovinkih, če se ne more po glavnem poti, je pa drugo vprašanje.

Vsa spekulacija z žitom bi se pa hipoma preprečila, če bi vzel vlada žito v svoje roke, torej spekulaciji iz rok.

Nikar naj se nam ne pravi, da gre za eksistenco pekov. Vidimo, kako se vsiljuje prohibicija, ki vzame tisočerin in tisočerin delavcem gospodarska tla izpod nog. A kdo se ozira na tla \$ peki pa ni v sanjah tako hudo, kakor z delavci. Tisti, ki največ štejejo imajo že davno toliko, da grejo

Narodno bogastvo Zedinjenih Držav.

Če bi mogli zložiti vse kontinente in otoke naše zemlje v eno celoto, bi dobili kos kopnine, ki bi meril približno 52 milijonov četvornih milj. Od tega bi odpadlo nekaj več kakor ena šestnajstinka na Zedinjene države.

Dežela strica Sama pa ni le velika, ampak ima, kar je zelo važno, jako ugoden geografski položaj. Njeno ozemlje sega v tako raznovrstna podnebja in je s planjavami in hribi in vodami tako obdarjeno, da se na njem prideluje lahko skoraj vse, kar zemlja sploh rodi. V resnici zraste na ameriških tleh toliko raznovrstnih pridelkov, da ne zadostujejo živila le za vse domače prebivalstvo, ampak se razvažajo daleč okrog po svetu.

Trgovino podpira lega Zedinjenih držav med dvema svetovnjima morjema, med Atlantikom in Pacifikom, kar omogoča zveze z vsemi deli sveta. Ogromen je mineralno bogastvo Zedinjenih držav; ogromen je že imetek, ki se je izčrpal iz tega zemeljskega bogastva. Ta imetek se ceni na 220 milijard dolarjev; pravi pojem o njem se dobi, če se pove, da znaša to celo četrtino vsega svetovnega bogastva.

Uradna poročila naznanjajo in naglašajo te številke, hoteča s tem dokazati, da vojno posojilo, takozvano posojilo svobode, ni veliko. In faktično res ne bi bilo veliko, če bi zanj prispevali kapitalisti, ki so lastniki večine vsega tega bogastva. Še več. Ako bi se bilo posojilo svobode naložilo kot davek kapitalistom, ne bi bilo v tem niti najmanjši krivice in komaj bi občutili ta izdatek.

Zedinjene države so nakupile tako ogromno bogastvo, da si jih razvoj še v začetku. Sedaj se bo še veliko bolj gledalo na to, kako bi se razne vrste prirodnega bogastva čim bolje uveljavile.

Glavni povod za to je seveda vojna. Kakor smo že nekoličkrat omenili, se ne more v človeški družbi zgoditi nič tako groznega, da ne bi imelo tudi nekaj dobrega v sebi.

Naj s primerno pozornostjo omenimo, da s tem ne odobravamo vojne. Kajti vidimo jih že na preži, dobre prijatelje, pravoyerne kritike, izurjene v zasukanjanju besed in v falsificiranju pomena, ki bodo z jezuitskim pogledom zaklicali: "Aha! Proletarec zopet poveličava vojno!"

Nič ne poveličavamo, ampak le konstatiramo dejstvo, da nimajo vladajoči razredi sveta tako v rokah, da bi ga mogli sukati po svoji volji. Tudi njihova navidezna mogočina volja je zelo omejena in odvisna od razmer. Če to konstatiramo, smo popolnoma v skladu s materialističnim naziranjem zgodovine, ki je temelj modernega socializma.

Vojna sili Zedinjene države, da se veliko bolj kakor doslej zanimajo za sistematično izrabljanje svojega prirodnega bogastva, ker je vodstvo vojne in njen izid od tega zelo odvisen.

Najvažnejši vir ameriškega bogastva so farme. Kljub presenetljivemu razvoju industrije je Amerika še zelo agrarna dežela, kar je že posledica njenega ogromnega obsega.

Lanskega leta se je s farmarstvom doseglo 14 milijard dolarjev dohodkov, to je za dve in pol milijardi več, kakor v najboljšem letu pred tem. Ali to ne pomeni, da je bil pridelek za toliko večji, temveč da je bila prodajna cena pridelkov za toliko večja.

Tudi to je bila pretežna posledica vojne. Veliki deli Evrope so postali glede na raznovrstna živila skoraj popolnoma odvisni od Amerike. To je seveda mogočno pospešilo spekulacijo, ki preži na vsako ugodno priliko. Podraževanje je pa v takih razmerah vedno posledica spekulacije.

Vladni poljedelski oddelek misli, da bi se pridelki farm lahko podvojili. O tem ni dvomiti. Če se vzame ogromna ploha še neobdelane zemlje, ki bi se pa lahko obdelala v posev, tedaj je podvojitve še zelo nizka kalkulacija. Seveda ni dovolj, da je veliko zemlje na razpolago, ampak treba je tudi računati, kako se more obdelati. Za to je, kakor se splošno ve, treba ljudi, živine, opodja in strojev, semena in gnojil.

Možnosti v vseh teh ozirih so omejene. Ali na vsak način bi se pridelok lahko silno pomnožil, če bi se poljedelsko delo ogrojavljalo po najboljšem sistemu. Verjamemo, da bi naš poljedelski oddelek rad dosegel to, kar je po njegovih naziranjih najboljši sistem. Toda po našem prepričanju ne more priti vlada do resnično najboljšega sistema, ker stoji na podlagi sedanjega družabnega reda.

Najboljši sistem bi bil tudi za poljedelstvo socialistem.

Slišali smo pač že tisočkrat, da je socializem morda primeren za industrijo, ampak da je za poljedelstvo in kar je z njim v zvezi, popolnoma

lahko privatizirani in žive od obresti svojega kapitala. Kdor noče tega, postane lahko vodja v vladni ali občinski tovarni, če ima sposobnost za to. Če pa ni sposoben, pa itak nima pravice, da vleče velilniške profite iz industrije, katere niti ne razume.

Če govore gospodje resnice, bi jim moralo biti pravzaprav ustreženo, ako bi vlada storila ta korak. Saj neprenichoma pojo, da imajo silne izdatke, same skrbí, da ne morejo izhajati in kdove kaj še ne. Torej bi morali biti pravzaprav veseli, če bi bili rešeni teh skrbi.

Sicer je pa merodajno to, da bi bili ljudski interesi na tak način podprti, in to bi moralo odločiti tudi pri vladi.

Odločalo bi gotovo, če bi bila v Washingtonu primerna porcija socializma. Keč ga ni, kolikor je mogoče, obenem se pa pripraviti, da

bodo pri prihodnjih voljah glave jasnejše, nego so bili pri zadnjih.

Če je soliter važen, je kruh tudi važen. In kadar bi bilo to dognano, bi se kmalu spoznalo, da je še več takih važnih, zelo važnih reči.

H karakteristiki Napoleona I. podaja nov zanimiv podatek, bo-nimnska knjiga J. Elsnerja, ki je bil v Napoleonovi dobi ravnatelj varšavske opere. Elsner je komponiral glasbo za "Andromedo," ki se je koncem leta 1806 igrala v Varšavi na čast Napoleonu. Junak glasbene drame Percus je pravzaprav personificiral Napoleona samega in spomini na zadnje zgodovinske dogodke so bili očitni. Prvi teden leta 1807 je Napoleon, ki je bil takrat v Varšavi, posetil opero in je bil od začetka do kraja navzoč pri uprizoritvi Andro-

nemogoč, češ, da je obdelavanje zemlje vseskozi individualistična reč.

Ta nazor je zelo kratkoviden. Gotovo so med industrijo in agrikulturo razlike; saj se tudi v industriji sami razlikuje jeklarstvo od premogarstva in premogarstvo od lesne obrti. Ali te razlike ne segajo do temeljev, na katerih stoji gospodarstvo.

Socializem bi bil za poljedelstvo najboljši sistem, ker bi bilo le v njem mogoče zanesljivo kalkulirati potrebo poljedelskih produktov in urediti delo tako, da bi se čimbolj dosegli baš tisti pridelki, ki so potrebni in prav v tistem razmerju, v katerem se potrebujejo. Najbolje bi se socialistično uredila melioracija zemljišč, kanaliziranje in drenaža; le socialistično bi se mogla prometna sredstva urediti, da bi najbolje služila svojim namenom. Socialistično bi se ne le najboljše nabavljala, ampak tudi najbolj metodično izrabljala delovna sredstva, orodje, stroji, živina l. t. d.

Ugovor proti taki ureditvi je zopet lastniškega značaja. Socialisti — se pravi — niso le nasprotniki kapitalistov, ampak tudi nasprotniki farmarjev, katerim hočejo vzeti vso zemljo.

To je le relativna resnica. Zemlja je produktivno sredstvo in po načelih socializma ne more nobeno produktivno sredstvo biti privatna lastnina. Če morajo tovarne postati last vse družbe, to je vsega organiziranega ljudstva, ne more za zemljo veljati nobena izjema.

Toda večinoma se pozabi, kakšna velika razlika je med lastnino in posestjo. To nista le dva izraza za en pojem, ampak vsaka izmed obeh besed ima poseben pomen.

V socialističnem zrislu ne more noben posameznik, nobena družina, nobena skupina biti lastnica zemlje. Toda vsak kmet je lahko posestnik takega kosa zemlje, kakor ga sam ali pa s svoji resnično obdeluje.

Na ta način ne more človek, ki si je prisvojil celo pokrajino, biti lastnik te zemlje, pa živeti v mestu in v letovisnih, se nikdar ne dotakniti pluga, ne vedeti, kako se krompir sadi, pa vendar imeti svoje bogate dohodke, ker obdelujejo drugi njegovo zemljo, pa mu morajo oddajati njene plodove, ker so njegovi vsled njegove lastniške pravice nad zemljo.

Po socialističnem načelu ne more farmar, ki je sposoben, zapustiti zemlje svojemu nesposobnemu sinu. Po njegovi smrti, oziroma v socialistični družbi tisti hip, ko preneha delati in gre v pokoj, pripade zemlja zopet družbi in ta jo odda drugemu farmarju, ki jo bo obdeloval, v posest. Ta drugi farmar je lahko njegov sin, ni pa treba, da bi moral biti.

Po okoliščinah in potrebi dobe take posesti skupno organizacijo za čim racionalnejše delo. Posestnik pa se mora podvreči skupnim interesom in potrebam, on ne more saditi bombaža, če ga treba ni, ampak mora sejati pšenico, ako se vidi, da je to potrebno.

Takega preobrata v poljedelstvu pač ne bomo doživeli od sedanje vlade, ki veruje v industrijalni kapitalizem in obenem v agrarno privatno lastnino. Vendar se pa ne bo mogla izogniti uredbam, ki napravijo veliko luknjo v svetost absolutne privatne lastnine. Že v tem sistemu se s smotrenimi reformami lahko doseže, da se agrarna produkcija podvoji.

To bi seveda bilo v interesu vsega prebivalstva. Naravno je, da ne bi imel pridelek dvojno ceno, kajti s pomnožitvijo produktov postanejo produkti cenejši.

Lani so bile cene poljedelskih pridelkov nezasišane. Farmarji na jugu so dobivali po 20 centov za funt bombaža in farmarji na severu po poldrug dolarja za bušel pšenice. Za vsakega izmed teh dveh pridelkov so dobili po eno milijardo več kakor leta 1915. Sedaj uporabljajo svoj kapital za pomnožitev letine. Mnogo jih je, ki rabijo avtomobile za hitrejši dovoz na trg in gazolinove stroje za oranje.

Dejstvo je, da se prideluje na ameriških farmah toliko, da se mora človek čuditi, zakaj niso živila po ceni. Leta 1916 je znašala letina ameriškega žita šest milijard bušljev, tako da je odpadlo na vsakega prebivalca povprečno po 60 bušljev, na povprečno obitelj po 300 bušljev.

Od tega pridelka je bilo skoraj 300 milijonov bušljev koruze, ki je izvrstna hrana za človeško telo. Večina tega ploda se prideluje v Ameriki in 150 bušljev poprečno je odpadlo na obitelj.

Leta 1915 se je pridelalo največ pšenice vsega sveta v Ameriki; po 50 bušljev poprečno je odpadlo na obitelj, cena je pa znašala \$1.50 za bušel. Pšenica je imela trikratno ceno zlata, kar se ga je tisto leto dobilo po vsem svetu.

Nato je poslal vodstvu gledališča 600 napoleonov (12,000 frankov) za dar; skladataju in avtorju teksta, ki je bil "zadnji poljski klasik" Osinski, pa ni poslal niti centa.

Narodna zveza trgovcev s svinim maslom, kokošjimi jajci in perotino je vložila pritožbo pri meddržavni trgovski komisiji proti železniškim družbam, da računajo vzhodno od Missisippija nepravično tovarnino. Zahtevajo tudi, da železniške družbe nosijo troške za led v železniških vozovih.

Z lepimi toložbami prihajajo na dan trgovci za ljudstvo, ki imajo vpogled v današnji trgovski sistem. Frank B. White, ki se peča s perotino in trči z njo, je na zborovanju perotinarjev v Chicagu rekel, da bodo kokošja jajca kmalu po dolarju tuca.

Kupi zlata.

V New Yorku so prešteli zlato, ki je tam vloženo v vladni blagajni. Pravi, da je to največji kup rumene kovine, kar je bilo kdaj naloženo na enem prostoru. Tam je angleški, francoski, ameriški zlat denar, poleg tega pa vltito zlato, v približni vrednosti 765 milijonov dolarjev.

Po končanem štetju je bila podana izjava, da ne manjka niti centa.

Zlato se je tukaj večinoma nakupilo kot krvava vojna daca, s katero so zavezniške države plačevale orožje, municijo, živež in druge vojne potrebščine. Razum tega je ameriška trgovina prinesla mnogo zlata v deželo.

Verne M. Bovie, predstojnik newyorške blagajne, pravi, da je ta množina zlata desetkrat tako velika, kakor je bila v New Yorku v normalnih časih. Pred vojno je bila največja množina, ki je bila kdaj dosežena, 80 milijonov dolarjev. Leta 1914, prav pred začetkom vojne, ga je bilo tam za 57,300,000 dolarjev.

Vsakovrstne misli obhajajo človeka ob takih poročilih. Teh 765 milijonov v newyorški blagajni seveda oddalec ni vse premoženje strica Sama. Vlada ima še v drugih blagajnah lepe kupčke zlata, ne glede na to, da ni zlato njeno edino bogastvo.

Vendar pa dajejo že te številke nekaj pojma, da smo bogati. Zlasti kažejo, kako hitro smo obogateli. Desetkratna množina zlata v eni vladni blagajni pomeni, da se je moralo tudi privatno bogastvo silno pomnožiti, in kakor vemo po raznih finančnih poročilih, se je res pomnožilo.

Zalosten je povod te pomnožitve. Zlaj pojo že davno vrabci na strehah, da jo je povzročila vojna. Iz tega seveda ne sledi, da vojna normalno pomnožuje bogastvo. Ona lahko spravi zlato iz ene dežele v drugo, bogastvo pa zmanjšuje s tem, da uničuje veličanske vrednosti in ovira izdelovanje takih vrednosti, ki so trajnejše, kakor vojne potrebščine.

Izdelovanje municije mora le nekatere posamezne ljudi obogatiti, in sicer na račun drugih. Narodnega ali družabnega bogastva pa ne more pomnožiti niti za cent. Kajti strelivo se ne more uživati ne materijelno ne duševno, in tudi ni poraben kot sredstvo za ustvarjanje novih vrednosti. S staljša ljudstva je to iz njegovega žepa vzet in skozi okno vržen denar.

Iz tega sledi, da je človeška družba dandanes nepopolna in nesposobna organiziranja. Kajti dokler mora na tak način uničevati milijarde, se ne more govoriti o pametni uredbi, kaj še o popolni. A kakor vidimo, mora res tako postopati. Njena organizacija, njen "red", njena gospodarska načela, njena trgovska konkurenca in vse, kar je z njenimi reformami pametni uredbi, kaj še o popolni. A kakor vidimo, mora res tako postopati. Njena organizacija, njen "red", njena gospodarska načela, njena trgovska konkurenca in vse, kar je z njenimi reformami pametni uredbi, kaj še o popolni.

Če je res, da porajajo enaki vzroki enake posledice — in to je tako res, kakor da mora biti dvakrat dva v vsakem slučaju štiri — tedaj je tudi res, da bo obstojala vojna nevarnost, dokler bo obstojal gospodarski red, v katerem tiče njeni vzroki.

Že iz nalogov bi morala družba izpremeniti svojo organizacijo, da bi odpravila vojno, ki uniči v treh letih nežansko več, nego se je v treh desetletjih ustvarilo.

Ali tukaj se zopet kaže resničnost socialistične nauka, da

mora biti socialna revolucija, to se pravi fundamentalna izpromemba družabnega reda le delo delavskega razreda.

Vojna uničuje ogromna nacionalna bogastva. Koliko ga je sedanja vojna že uničila in koliko ga še uniči, se bo natančneje izvedelo, šele kadar se vrne mir. Da je uničevanje kolosalno, se pač že sedaj lahko pravi na podlagi poročil, kar jih je doslej podanih.

Toda kapitalistov, ki profitirajo od vojne, ne skrbi zmanjšanje nacionalnega bogastva. Njihovo privatno bogastvo se pri tem množi, in vrednost njihovega imetja je celo večja, če je splošno premoženje manjše. Oni torej tudi iz tega ozira nimajo razloga, da bi bili nezadovoljni z obstoječim redom.

Res je, da ne učinkuje vojna enako na vse kapitaliste. Dočim prinaša nekaterim nezasišna bogastva, spravlja druge na beraško palico. Toda kapitalističnem razredu so merodajni le tisti, ki ostanejo kapitalisti. Kdor bankrotira, ne šteje več.

Oškodovan je od vojne delavski razred. To namreč ne izpremeni dejstva, če ima posamezni delavec ali pa posamezna delavska skupina slučajno korist od vojne. Ko so prišla iz Evrope ogromna vojna naročila v Ameriko, je bilo gotovo marsikateremu delavcu pomagano, ki je dobil v municijski tovarni razmeroma dobro delo, dočim je bil prej brezposeln. Toda kaj šteje to, če se vzame v poštev vsa beda, ki jo je navallila vojna masi evropskega delavstva?

Brez obzira na politične motive in efekte vojne se torej lahko pravi. Z gospodarskega stališča je kapitalistični razred zainteresiran na tem, da se vodijo vojne, nasprotno je delavski razred zainteresiran na tem, da se zavaruje mir. Interesi delavskega razreda se v tem oziru vjemajo z interesi družbe.

Če se delavstvo bojuje za tak gospodarski red, ki odpravi vzroke voj in s tem vojne same se bojuje za družbo.

Na drugi strani nam kličejo začetkom navedene številke v spomin, kako smo bogati.

Teoretično je to popolnoma resnično; praktično je pa to krvava ironija. Družabno bogastvo vsega človeškega plemena je ogromno; narodno bogastvo Zedinjenih držav je veliko. Toda večina tega bogastva je v rokah male pečične privatnih ljudi, dočim nima večina ljudstva nič ali pa skoraj nič. In tudi tisti del narodnega bogastva, ki ga upravlja družba, organizirani narod, država oziroma vlada, je le majhen zlomek fiktivnega narodnega bogastva, ki je popolnoma izven dosega vlade in družbe.

A kar je hujske: Sredstva za ustvarjanje bogastva so v rokah omejenih maloštevilnih privatnikov, vsled česar so oni že sedaj gospodarji vseh tistih bogastv, ki bodo šele ustvarjena.

Tako je tem posameznikom izročena večja moč kakor vsej družbi, in kdor priznava, da so interesi družbe višji od posameznikovih, mora razumeti, da je organizacija sedanje družbe napačna.

Organizacija, ki bi dala družbi njene pravice in v njej pravično poskrbela za interese vseh posameznikov, je socializem. Narodno bogastvo postane šele v socialistični družbi res narodno bogastvo.

Sekta lenobe.

Kijevski časopisi javljajo, da eksistira tam čudna verska sekta. Njeno glavno načelo je lenoba. Člani in sekta sama se imenuje po svojem utemeljitelju, nekem Malevaningu, "Malevančina." Ta prorok je prišel pred daljšim časom iz norišnice in je takoj začel oznanjati svojo novo vero. Osnova je svoj nauk na besedah svetega pisma: "Poglejte lilije na vrtju in ptice pod nebom, ki ne sejejo in ne žanjejo, a nebeški oče jih oblači in živi." Zato odklanja malevančina vsako delo razun domačega, nosi grobo temno obleko in se omejuje v hrani, je sadje in najcenejše poljske pridelke. Pravi, da ima ta čudna sekta dovolj pristašev.

Ustanovitelj je prišel iz norišnice. To ni čudno, ker diši vsa sekta po norosti. Pa vendar se sklicuje na sveto pismo. In tiste besede, na katerih osniva ves svoj nauk, stoje res v svetem pismu in pripisujejo jih celo ustanovitelju krščanstva Jezusu Nazarenskemu. Krščanske cerkve pa vendar ne bodo hotele priznati ne te sekte ne njenega načela, kajti v kapitalistični dobi potrebuje tudi cerkev bogastva, brez katerega ni moči. A če bi se ljudstvo držalo načela lenobe oziroma vpravljalo le domače delo, ne bi moglo ustvarjati vrednosti, od katerih bi mogla cerkev dobiti svoje deleže.

Nevarno je, pozivati se na sveto pismo! Kajti kdor išče, najde v njem vse, kar mu je všeč. Vsi cerkveni nauki se lahko podprejo s svetim pismom; vsi cerkveni nauki se lahko pobijejo s svetim pismom. Zato je nezmišl, če se trdi, da je sveto pismo božja beseda.

Oderuštvo in patriotizem.

Če se ameriško delavstvo kaj pobriga, kaj da delajo njegovi zastopniki v najvažnejšem zakonodajnem zboru te dežele, namreč v kongresu, tedaj mora spoznati, da je storilo lani pri jesenskih volitvah napako, katere si nikakor ne more odpustiti. Kakšen je bil rezultat teh volitev, je splošno znano. Delavstvo se je dalo speljati na limanice, ki sta mu jih nastavili obe kapitalistični stranki z brezprimernim humbugom.

Volilna kampanja lanskega leta se je uprizorila teatralno, kakor malo katera v Zedinjenih državah. Kapitalistično časopisje in agitatorji kapitalističnih strank so z bobni in trobentami zaglušavali volilce in na vsa moč hoteli napraviti vtisk, da je vse odvisno od tega, ali bo izvoljen Hughes ali Wilson. Napravili so med ljudstvom umetno muziko. Nič se sicer ni znal jasno povedati, kaj je vse odvisno od tega, če zmaga demokracija ali republikanci; toda tega ni bilo niti treba, ker ni skoraj nihče vprašal, kakšen bo tisti paradiz, ki ga ustvari priporočani kandidat, če zmaga, in kakšen peklen nastane, če propade.

Jasnost bi bila škodovala vsaki kapitalistični akciji, kajti vsaka določena označba republikanskih in demokratičnih ciljev bi bila morala delavskemu ljudstvu pokazati, da so resnični programi in nameni obeh nasprotni delavskim interesom.

Toda delavstvo je storilo napako, da samo ni zahtevalo jasnosti. Kljub temu, da je bilo že nešteto krat opeharjeno, se je dalo zopet opajati z velikimi frazami, ki so sicer močno donele, a niso imele nobenega jedra. Svarila socializma, ki je hotel ljudstvu pokazati, kaj tiči za lepimi, od kapitalističnih strank postavljenimi kulisami, so pa ostajala glas vpijočega v puščavi.

Sedanji kongres je po volji ljudstva, in pretežno po volji delavstva, demokratično-republiškanski. Razun sodruga Meyer Londona ni ne enega socialista v njem; v senatu pa nima razredno zavedno delavstvo sploh nobenega zastopnika.

Vedno je slabo, če se da delavstvo na tak način zvoditi; več kakor slabo pa je, če se to zgodi v času, ki je tako kritičen kakor sedanji. Pri tem ne more služiti za izgovor, da ni bila Amerika v jeseni še v vojni. Tri četrtine sveta se je že vojskovalo, Amerika sama pa je že imela toliko konfliktov, da nikakor več ni bilo odvisno od volje kakšnega posameznika, če ostane dežela v miru ali ne.

Na vse to je socializem uprozarjal. Mi smo nešteto krat naglašali, da se veliki interesi v našem času ne dajo več zagraditi z mejami te ali one države, ampak da segajo čez vse kitajske zidove. Včasih so imeli veliki dogodki lokalni pomen; Ameriki se ni bilo brigati za to, kar se je zgodilo kje v Evropi ali na Kitajskem; dandanes vplivajo razmeroma majhni dogodki na ves svet.

Sedanji je prišla vojna tudi v Ameriko, ne kot slep slučaj, ker ni "slučajev" v zgodovini, ampak le vzroki in učinki. Prišla bi bila prav gotovo tudi, če bi bil izvoljen Hughes za predsednika. Prisegati ne moremo niti, da je ne bi bilo, če bi bil izvoljen socialističen predsednik Zedinjenih držav, kajti vojna ni odvisna le od ene strani, ampak od dveh; to je pokazala Belgija, ki gotovo ni hotela vojne, pa jo je vendar dobila.

Ali danes ne gre več za vprašanje, če bi bil mogel drug prezident preprečiti vojno ali ne. Sedaj jo imamo in moramo računati z njo. In če se delavstvo v tem položaju, kakršen je, ozre, tedaj nikakor ne more biti zadovoljno z rezultatom, ki ga je samo pomagalo doseči.

Kakor vojna sama, tako stara je pesem, da

spada vprašanje živl v vojni dobi med najvažnejše in najtežavnejše probleme. Zadnja tri leta so pa morala največjemu Tomažu pokazati, da se je to vprašanje v sedanosti še neskončno poostrišlo.

S pravega demokratičnega stališča bi vsaka vlada v prvi vrsti morala skrbeti za blaginjo svojega prouivalstva; da, to bi morala biti takorekoč naloga vseh nalog in vsi ostali posli vlade bi morali biti podrejeni temu namenu. Toda o pravi in popolni demokraciji bi danes zaman govorili; če bi že obstajala, se ne bi bilo treba socializmu bojevati zanjo. Na današnje vlade opelirati v zmislu demokracije, kakršno zahtevamo sami, bi bilo torej brezplodno, ker nas niti najboljše med njimi ne bi razumele.

Ali vlade imajo véasi hoté ali nehoté v katerih rečeh enake interese kakor ljudstvo. To velja prav posebno za vprašanje živl v vojni dobi.

Vsaka dežela, ki je v vojni, gre za tem, da zmaga. To nimajo opravičiti z vprašanjem, če je njena vojna pravična ali ne in če prinese njeno zmaga ljudstvu korist ali škodo. Zmaga je namen pravične in krivične vojne.

Ali zmaga ni odvisna le od dobrih in slabih generalov, od kanonov in submarin, od infanterijske in artilerijske municije, ampak tudi od sposobnosti ljudstva, da vztraja in premaga težave, ki jih vojna nujno ustvarja.

Ta sposobnost ljudstva je pa v veliki meri odvisna od njegove prehranitve. Da se more ljudstvo tako uspešno preživeti, da lahko do konca kljubuje vojnim bremenom, je treba, da je v deželi dovolj živl, da je njih razdeljevanje racionalno in da so ljudstvu dostopna za tako ceno, ki jo zmore brez škode.

Vlada bi morala biti neozdravljivo slepa, če ne bi bila tega razumela takoj ob izbruhu vojne. Zglede evropskih držav so je ps morali poučiti, da se rešitev teh velikih vprašanj; ne more prepuštili slepi sreči, ampak da je nadvse nujna dobra organizacija.

To je hotela doseči z živlskim predlogo, s katero naj bi se važna vprašanja prehrane regulirala. Ko je bil načrt predložen kongresu, je bilo gotovo, da ni do skrajnosti idealen; vendar pa je bila v njem jako dobra podlaga, tako da bi se z nekaterimi izpremembami lahko izdelal izvršen zakon. Ker so v treh letih vojne evropske države napravile celo vrsto eksperimentov in ker niso njih rezultati ostali tajni, ne bi zboljšanje ameriškega zakona zahtevalo mnogo časa, ampak le nekoliko pridnega dela in dobre volje.

Danes pa vidimo, da ni prvega dovolj, dobre volje pa je še manj. Odkar se je sedanji kongres sešel, ima živlisko predlogo na dnevnem redu; rešil je doslej še ni, in kakor da namenoma zavlačuje stvar, dela sam sebi čimdalje več težav.

Prva velika napaka je bila, da se je vprašanje živliske kontrole spojilo z vprašanjem prohibicije. To je bil trik prohibicionistov, ki izrabljajo vsako priliko, da bi izsilili uredničenje svojih idej, tudi če zadržujejo s tem vsako delo, naj je kolikor koli nujno.

Če je res tako važno, da se baš v vojni dobi rešujejo alkoholna vprašanja, tedaj bi morala biti ta reč ločena od drugih. Prohibicija je v Ameriki veliko bolj stvar strasti, kakor pa stvar resnega študija. Strast suhačev, ki je zašla v skrajno fanatizem in je popolnoma slepa in gluha za vse argumente nasprotnega mnenja, izziva strast na drugi strani. Med suhači in mokrači vidimo vsled tega nezasišano zagriženost.

Vprašanje živl pa zahteva popolno treznost, hladnokrvnost in znanstvenost, da se more uspešno rešiti. Zato bi morala biti ta zadeva povsem ločena od fanatizma, torej tudi od prohibicije.

Boj za in proti alkoholu je močno zadrževal živlisko predlogo. Po dolgem natezanju se je zdelo, da je ta težava vendar premagana in sicer tako, da bi se žganju napovedal pogin, ostalo bi pa pivo in vino, oziroma predsednik bi imel pravico, da dovoli izdelovanje in prodajo teh pijač.

Toda ko je bila ta velika ovira premagana, so rasle nove iz tal kakor gobe po dežju. Zadnja perioda teh razprav je prinesla oseben boj proti Herbertu C. Hooverju, katerega je bil predsednik določil, da bi vodil kontrolo živl, oziroma bil, kakor nekateri pravijo, živliski diktator. Nenadoma je bila proti njemu izrečena obdolžitev, da je izrabljal svoj položaj, ko je bil član ameriške komisije za podporo Belgijcev, za spekulacije.

Mi seveda ne vemo, če je na tem kaj resnice. Prav posebno verjetna se nam ta obdolžitev pač ne zdi, in ljudje, ki so imeli vpogled v vsa akcije za podpiranje Belgije, so zelo odločno protestirali proti tej obtožbi.

Toda če bi bilo res v stvari kaj pozitivnega, se človek vendar ne more iznebiti sumu, da gre v bistvu vendar le za novo zavlačenje živliske predloge.

Recimo, da ima obdolžitev Hooverja res kakšno stvarno podlogo. Tedaj bi se bila morala že davno izreči, kajti ljudje, ki pravijo, da vedo to reč, so jo morali pač že prej vedeti in bi bili imeli dolžnost, da bi bili takoj nastopili.

Toda Hoover je že nekaj časa opravljaval dela, ki so v zvezi s poslom, za katerega je bil določen. Hoover je stal pred kongresom in je priporočal živlisko predlogo z zelo stvarnimi argumenti. Pri tem je pač izvršil velik greh; z veliko brezobzirnostjo je namreč napadel kapitalistične spekulante in pokazal, za kakšne ogromne svote so že le v svojem profitarškem interesu olajšali ameriško ljudstvo.

Njegovi nasprotniki se sklicujejo na "demokratična načela", ki bi baje bila poteptana, če bi se ustvarila kakršnakoli "diktatura". Vendar pa kaže skoraj vse, da se ne vodi boj proti Hooverju toliko zaradi blaženih demokratičnih načel, kolikor zaradi njegove brezobzirnosti napram kapitalističnim oterdomom.

Ako bi bila demokratična načela gospodom res tako pri sre, kakor trdijo, jim ne bi bilo treba z njihovim nastopom čakati doslej. Določbe živliske predloge so jim že davno znane, in če bi bili tako silno zaljubljeni v demokratična načela, bi bili morali davno spoznati, da se ne more kontrola živl-po njihovih principia prepustiti nobenemu posamezniku in imenovanje kontrolorja živl ne predsedniku.

O teh rečeh bi se gotovo lahko govorilo. Sicer se funkcija živliskega kontrolorja ne more imenovati diktatura; kajti taka neomejena oblast mu ni prepustena in tudi tako brez odgovornosti ni, da bi bil ta naslov opravičen. Toda bolj simpatično bi bilo tudi nam, če bi bila za tako kontrolo določena komisija ali odbor ali kaj takega; tudi ne bi nič ugovarjali, če bi se imenovanje funkcionarjev prepustilo kongresu. Sami smo že davno upozarjali na te momente.

Ali zakaj niso gospodje nastopili s temi zahtevami pred tedni? Zakaj so z njimi čakali doslej, ko bi morali biti že vsa živliska predloga pod streho?

Ne moremo si pomagati, ampak človeku se

vsiljuje misel, da gre vendar za zaščito kapitalističnih interesov, zlasti za to, da se oderuži čim dalje obvarujejo udarcev živliske predloge.

Pri zakonih, kakršen je živliski, ne gre le za to, da se sklenejo, ampak tudi za to, da se sklenejo pravočasno. Če stopi postava po vojni v veljavo, tedaj nima sploh nobenega pomena več. In vsak dan zavlačanja pomeni podaljšanje jdiranja. Čas žetve se približuje. Če ne bo zakon dotlej učinkoval, tedaj bo špekulantom, ki medtem pokupijo letino, desetkrat teže priti do živga. Tudi če po določenem času, da se nastopi proti njim, bo delo bolj komplicirano in vsled tega dražje. A strške bo zopet moralo plačevati ljudstvo, ne glede na to, da mora medtem plačevati špekulantom oderuške cene in gospodarsko pešati.

Če je to postopanje brezobzirno napram ljudstvu, za katero bi morali njegovi zastopniki v prvi vrsti skrbeti, je pa tudi s čisto vladnega stališča vse graje vredno in kongres, ki kontrolira vlado, bi ga že zaradi tega moral preprečiti.

V mnogih slučajih, ako so stopili delavci v stavko, da si vpriči nezasišane dragine zagotovo dohodke vsa graja vredno in kongres, ki kontrolira vlado, bi ga že zaradi tega moral preprečiti.

To je bilo izkrivljeno, zakaj če je to pomoč sovražnikom, so jo zakrivali kapitalisti, ki ovirajo delo s svojo trno.

Ali koliko večja pomoč sovražnikom je v tem, če se ves narod sistematično odira in slabši, če se v domačim izkoriščanjem ustvarjajo razmere, ki bi jih mogla povzročiti le tuja uspešna blokada? Zatiiranje živga človeškega materijala je najhujši greh v mirnem in v vojnem času. A v vojni dobi stoji to na enaki stopinji kakor izdajstvo. Oderuši ameriškega ljudstva so v dejanju kajzerjevi zavezniki.

Ako delavstvo vse to predari, tedaj mora spoznati, da je pri jesenskih volitvah grešilo in da se sedaj hudo pokori za svoj greh. Res da po svojih organizacijah ni bilo tako močno, da bi bilo moglo osvojiti večino kongresa. Takega skoka nismo pričakovali. Toda če bi bilo izvolilo le petdeset kongresnikov in recimo trideset senatorjev, ne bi bil to nikakršen čudež, a stvari bi se sedaj vse drugače sukale. To število delavskih zastopnikov ne bi bilo moglo iz Zedinjenih držav napraviti socialistične republike. Ali njih glas bi bil tako mogočen, da bi vplival na ves kongres in preprečil tako obotavlanje, kakršno opazujemo baš pri živliski predlogi.

Iz napak preteklosti se je treba učiti za bodočnost. Vseh dni ni konec kljub sedanjemu kongresu in kljub vojni. Zopet bodo prišle volitve, in tedaj je treba popraviti nekdanje napake.

V ta namen se pa morajo pojačati in pomnožiti naše organizacije in iz novih članov se morajo napraviti pravi, zavedni socialisti.

Posredno pomaga to tudi že pred volitvami. Ako spoznajo gospodje v Washingtonu, da jih zapuščajo črede in da postajajo iz njih razredno zavedne trupe, bo to nanje vplivalo kakor resno svarilo; če ne iz ljubezni do ljudstva, bodo iz strahu za mandate izpremenili svojo taktiko.

Klic v organizacijo je bil vedno važen; v sedanji dobi se je njegova važnost še podeseterila. Pomen socializma se je pomnožil, kakor že nikdar ne, in naloga vsega zavednega delavstva je, da pospeši razvoj, ki je jasen pred našimi očmi.

Špionaža in protišpionaža.

Pred kratkim je šla po vsem časopisju vest, da je bila v Rimu obsojena dolga vrsta nemških špirov, in da je bil med njimi tudi papežev komornik Monsignore von Gerlach.

Da ni vojne brez špionaže, a da ima Nemčija posebno široko razpreden in izvrstno urejen špionažen sistem, s katerim je v zvezi tudi splošna promenska agitacija, je že zelo stara reč, o kateri so se pa razne druge vlade šele, tekom vojne tako prepričale, da verjamejo vanjo. Prvenstvo je prvenstvo, naj je tudi na polju špionaže, in sovražniku se vedno nekam nerado priznava, da je boljši mojster.

Toda če je dvom o temeljitosti nemške špionaže vendar tako izginil, da se ni nihče čudil, ko se je poročalo, da so v Italiji izsledili celo trumo vohunov, je bilo vendar precej presenečenja v tem, da je bil med njimi visok cerkven dostojanstvenik.

Italijanski dopisniki poročajo sedaj nekatere podrobnosti te afere. Povesti se ne more odreči, da je precej romantična.

Nekoga dne meseca aprila — tako se pripoveduje — so ljudje v Rimu, ki čitajo tudi še kaj drugega, kakor edino vojna poročila, zapazili malo poročilo z Dunaja, v katerem se je poročalo o tatvini v neki hiši, nahajajoči se tik nemškega poslaništva v imenovanem mestu. Velikanska blagajna, ki je kljubovala umetnosti vsakega vlomilca, je bila narezana kakor kos sira in vzela se je iz nje velika svota denarja. Tako je vsaj poročal dotični list. Če se je vzelo še kaj drugega kot denar, o tem seveda molči zgodovina.

Mesece ali dva pred omenjenim časom sta bila ušla dva zelo glasovita in izurjena italijanska blagajniška vlomilca iz ječe. Ta stvar se prvič ni splošno razširila in dala na veliki boben. V Rimu samem se ni posvečala temu dejstvu nikakršna posebna pozornost, razven pri ljudeh, ki jih je najti v vsakem mestu in katerih glavni posel je zasledovanje, zločinov in poročil v listih.

Vse kaže, da je bila le ena oseba v vsem Rimu, ki se je res živo zanimala za dunajsko tatvino

in ta oseba je bila zakopana v notranji palači Vatikana. To je odločeno in duhovno zavetišče, kamor skoraj ne morejo dospeti poročila o intrigah in zločinih navednega sveta.

Monsignore von Gerlach, papeški komornik in mojster papeške garderobe, pa je bil tako presenečen vsled te tatvine in poročila o njej, da je par ur potem zbežal ne le iz Vatikana, temveč tudi z italijanskega ozemlja. Ko je vdrta policija dve uri po monsignorovem begu v njegove sobe, je našla, da je bilo stanovanje napolnjeno z obtežljivim materijalom, katerega ni mogel uničiti, ker ni imel dosti časa za to, in ki je kazal, da je bil papeški komornik glavni nemškega špionažnega sistema v Italiji.

Potrudimo se par korakov nazaj v potek dogodkov. Vemo, da bi mojstri v intrigah kot je C. Phillip Oppenheim, drugače pričeli s to povestjo ter jo nadaljevali na drugačen način. Ker pa smo le amatjerji v tem oziru, hočemo zaradi tega ugotoviti le dejstva.

Treba je vedeti, da je italijanska policija že dolgo časa skušala pojasniti celo vrsto skrivnostnih dogodkov, med katere je šteti izgube dveh italijanskih bojnih ladij "Benedetto Brin" in "Leonardo da Vinci". Na ta ali oni način se je izvedelo, da se nahajajo tozadevni dokumenti v privatni hiši nemškega poslaništva na Dunaju.

Kaj pa z blagajno? Tu se pričena resnična povest. Blagajna je imela vse priprave, s katerimi je mogoče prekaniti vlomilce. Bila je električno spojena z vsako policijsko postajo na Dunaju ter sestavljena tako, da bi, na nepreviden način odprta, puhnila iz sebe cel oblak onih omamljajočih plinov, ki širijo v sedanji vojni tako velik strah v zakopih. Če bi ti plini izpuhnil, bi obležali vlomilce brez življenja in njih smrt bi podajala jasen dokaz njih zločina.

Italijanskih detektivov pa ni bilo mogoče zadrževati na ta način. Na skrivnem so izposlovali, da je bilo iz ječe izpuščenih nekoliko italijanskih najbolj izurjenih in občudovanih blagajniških

svedrovcev. Oprenilo so jih z maskami proti plinu, jim obljubili 10 tisoč dolarjev nagrade za vsakega ter odpust kazni za pretekla hudodelstva in ti umetniki na polju modernega vlomna so navrtali dotično blagajno z največjim uspehom.

Listine, katere so na ta način dobili, so kazale, da je Monsignore von Gerlach, — bivši bavarski armadni častnik, — in zelo prikupljiva osebnost, kakršni morajo biti sploh vsi uspešni špirovi, glavni nemškega špionažnega sistema v Italiji. Poslužil se je svojega dostojanstva v Vatikanu in ga izrabljal, da je širil na podlagi tega dostojanstva svojo propagando in špionažo. Izdelal je ogromen špionažni sistem ter celo dopisoval z Nemčijo pod okriljem Vatikana, katerega diplomatskega korespondencea je bila seveda prosta vsake cenzure.

Posledica razkritij, ki jih je podal vlom v blagajno in listine v stanovanju von Gerlach, je bila taka, da so bila italijanska sodišča zaposlena cele tedne.

Na obtožno klop je prišlo skoro 300 oseb. Izrekla se je smrtna kazen za nekatere, dočim so se naložile drugim dolge zaporne kazni. Dobri Monsignore von Gerlach je bil obsojen na dosmrtno ječo, a ker je izginil iz vidika ter ne veljajo še nadalje izročilne pogodbe z Nemčijo, so se morala italijanska sodišča zadovoljiti z obsodbo samo, ne da bi se mogla izvršiti izrečena kazen.

Če se vzame v poštev, da so v drugih krajih nemški cesarski atašeji opravljali podobno službo, da je bilo celo par poslanikov zapletenih v afere, ki so špionaži zelo sorodne, da so v Ameriki živeli nemški uradniki in častniki, katerim so se dokazale zarote v interesu kajzerja, tedaj ni tako presenetljivo, da ima tudi katoliški duhovnik v visokem položaju svoj delež v špionaži.

Pri tem bi bilo celo napačno pometati špirone in podobne ljudi mni tebi nič med nepoštenujake. Gotovo se najdejo med njimi osebe, ki opravljajo ta posel kakor vsakega drugega — za denar. Drugi so med njimi, ki so ponosni na svojo "umetnost" in jih poglavitno vodi pusto-

lovška želja. So pa tudi taki med njimi, ki hočejo enostavno služiti deželi ali stvari, za katero se bojuje in ki jo smatrajo za svojo.

Špionaža raste z vojno na enem drevesu; tisti sistem, ki poraja vojne, tudi brez špionaže ne more izhajati. In kdor obsoja vohunstvo in ogleduštvo, se ne sme ustaviti pri tem obsojanju, ampak mora pomagati v boju zoper sistem, ki je oče vseh takih metod.

Poročila iz Kodanja pravijo:

Filip Scheidemann, vodja večinskih socialistov, je takoj po Michaelisovem govoru izjavil, da napoveduje socialistična stranka novemu kancelarju neizprosno boj. Dejal je, da silno občuduje, ker ni Michaelis ničesar omenil o notranjih reformah v Prusiji in ni obsodil submarinske kampanje, ki je po njegovem mnenju prinesla Nemčiji več škode kot dobička.

Ameriško posojilo zaveznikom se približuje milijardi dolarjev. Zadnji teden je zvezni zakladničar McAdoo odštel Srbiji tri milijone dolarjev. Skupna posojila zaveznikom znašajo, zdaj 923 milijonov dolarjev. Srbija dobi tri milijone v treh mesečnih obrokih in denar je namenjen za popravo in gradnjo železnice. Italija ne dobi ničesar ta mesec.

Brzjav iz Haaga pravi: Rapidno padanje vrednosti nemške marke silno vznemirja nemške finančne kroge. Vrednost nemškega denarja je zlasti padla v Švici in Holandiji, kjer kupuje Nemčija živilne potrebščine. To pomeni, da se potreščine vedno bolj dražje. "Frankfurter Zeitung", vodilni finančni organ v Nemčiji, pravi, da pada nemška marka zaradi tega, ker je Amerika vrgla na trg vse nemške prednostne delnice.

Časopisje v Rio de Janeiro poroča, da je razruševalec "Matto Grosso" odkril skrivno oporišče nemških submarin na brazilski obali blizu Santosa. Baza je bila naravno takoj uničena.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 18. avgusta 1897.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

PREDESEDNIK: Ivan Prostor, 6120 St. Clair Ave. Cleveland, Ohio.
PODPRESEDNIK: Josip Zorko, R. F. D. 2, box 113 West Newton, Pa.
TAJNIK: Blas Novak, 20 Main St. Conemaugh, Pa.
POMOŽNI TAJNIK: Andrej Vidrih, 170 Franklin Maia St. Conemaugh, Pa.
BLAGAJNIK: Josip Zele, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
POMOŽNI BLAGAJNIK: Frank Pavlovič, b. 647, Forest City, Pa.

NADZORNIKI:

1. nadzornik: Ivan A. Kaker, 207 Hanover St., Milwaukee, Wis.
2. nadzornik: Nikolaj Povše, 1 Crab St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.
3. nadzornik: Frank Kautič, b. 73, Dunlo, Pa.

POROTNICI:

1. porotnik: Anton Lavriš, box 8, Yukos, Pa.
2. porotnik: Frank Bavdeč, 6303 Glass Ave., Cleveland, Ohio.
3. porotnik: Anton Welly, box 53, Superior, Pa.

VERHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POMOŽNI ODBOR:

Martin Jager, Conemaugh, Pa.
Ivan Granéner, 546 Rosell Ave., Johnstown, Pa.
Stelan Zabrie, Conemaugh, Pa.
Ivan Suhadilnik, Box 253, South Fork, Pa.
Ignac Počjak, 287 Cooper Ave., Johnstown, Pa.
Franc Pristavec, Conemaugh, Pa.

GLAVNI URAD V hiši št. 20 Maia St., Conemaugh, Pa.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 3let St., Chicago, Ill.

Osebnostna služba, oskrba njih uradniki, so uljudno prošni, pošljite vse dopise naravnost na glavna tajnika in nikogar drugega. Denar na se pošilja edino potom Poštne, Expressih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne dopisje naravnost na glavna tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Conemaugh Deposit Bank, Conemaugh, Pa., in tako naslovljene pošilja z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opaziš družstveni tajniki pri poročilih glavna tajnika kake pomanjkljivosti, naj te nemudoma naznanijo uradu glavna tajnika, da se v prihodnje popravi.

IMENA IN NASLOVI URADNIKOV DRUSTEV S. D. P. Z. ZA LETO 1917.

- Bořitelj, št. 1, Conemaugh, Pa. — Predsednik: Fr. Dremelj, 518 Chestnut St.; blagajnik: Vid. Kovanič, Cherry St.; tajnik: John Skufca, 505 Main Street. — Vai v Conemaugh, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani Sv. Alojzija.
"Pomočnik", št. 2, Johnstown, Pa. — Predsednik: Josip Budna; tajnik: John Grančar, 546 Rosell avoncu; blagajnik: Joseph Thompson, R. F. D. 3, b. 54; vsi v Johnstown, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v dvorani dr. Triglav.
"Zavosnik", št. 3, Franklin Conemaugh, Pa. Predsednik: Andrej Urbas 324 Oak St.; tajnik: Louis Krašna, b. 218; blag. Anton Čuk, b. 705; vai v Conemaugh, Pa. — Seja vsako 3. nedeljo v Slov. Izobraževalnem Domu.
"Zavodni Slovencec", št. 4, Lloydell, Pa. — Predsednik: Franc Meglič, Benzardale, Pa.; tajnik: Anton Gerbec, box 65, Lloydell, Pa.; blagajnik: Matija Hribar, b. 3 Lloydell, Pa. Seja vsako prvo nedeljo.
"Avstrija", št. 5, Ralphyton, Pa. — Predsednik: Mihael Zibert, b. 34; tajnik: Anton Resnik, box 91; blagajnik: Martin Korosec, box 205. Vai v Ralphyton, Pa.— Seja vsako tretjo nedeljo.
"Zvesti Bratje", št. 6.—Predsednik: Anton Istenič; tajnik in blagajnik: John Kralj, b. 227, Garrett, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.
"Jedinstvo", št. 7.—Claridge, Pa. — Predsednik: Michael Praznik, b. 411; tajnik: Alojzij Jenič, b. 411; blagajnik: Josip Pivie, box 28. Vai v Claridge, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Slov. Narodnem Domu.
"Planinski Raj", št. 8, Dawson, N. Mex. — Predsednik: Josip Zagar, tajnik: Mich. Selan, b. 1015; blagajnik: Mihael Krivec, b. 106. Vai v Dawson, N. Mex. — Seja vsako tretjo nedeljo.
"Zavodni Stajerc", št. 9, Johnstown, Pa. — Predsednik: Gasper Galez; tajnik: Fred. Horvat e. o. Memorial Hospital; blagajnik: Jakob Pantar.— b. 54, R. F. D. 7. Vai Johnstown, Pa.— Seja vsako tretjo nedeljo v Cello, Pa.
"Jamaja Poljana", št. 10, Brownfield, Pa.—Predsednik: Urban Pucel, tajnik: Edvard Zalokar, box 6, Lemont Furnace, Pa.; blagajnik: John Stritar, box 72, Brownfield, Pa.—Seja vsako prvo nedeljo v Uniontown, Pa.
"Zarja Svobode", št. 11, Dunlo, Pa. — Predsednik: Louis Strie; tajnik: Franc Kautič, b. 73; blagajnik: Ivan Dolez, b. 214. Vai v Dunlo, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.
"Danica", št. 12, Heilwood, Pa. —Predsednik: Mihael Blackwood; tajnik: Louis Kitt, b. 85; blagajnik: Franc Korele, b. 74. — Vai v Heilwood, Pa. Seja vsako prvo nedeljo.
"Večernica", št. 13, Bagdaley, Pa. — Predsednik: Franc Segula, b. 34, Hostetter, Pa.; tajnik: Ivan Salmich, b. 57, Whitney, Pa.; blagajnik: Anton Rak, b. 53, Hostetter, Pa. — Seja vsa. ko drugo nedeljo ob 2 h. pop.
"Moj Dom", št. 14, Orient, Pa. — Pred. Anton Črnogor, b. 102; tajnik: Frank Gramc, box 206; blagajnik: Ant. Črnogor, b. 102. Vai v Republic, Pa. Seja vsako 2. nedeljo v Republic, Pa.
"Slavan", št. 15, Sopria, Colo. — Predsednik: Silvester Berentina, box 192; tajnik: Louis Jahn, box 106; blagajnik: Joseph Rubnich, box 106, vai v Sopria, Colo. — Seja vsako 1. nedeljo v prostorih sobrata Ivan Koncilja, v Piedmont, Colo.
"Bratstvo", št. 16, Buxton, Iowa. Predsednik: Anton Tomšič, R. 2, Abila, Iowa, tajnik: Frank Rasputnik, b. 683; blagajnik: Franc Rasputnik, jr., b. 683. Vai v Buxton, Ia. Seja vsako prvo nedeljo v prostoru sobrata Anton Tomšiča.
"Zora", št. 17, Akron, Mich. — Predsednik: Gasper Volk; tajnik: Anton Novak, box 68; blagajnik: John Volk; vai v Akron, Mich.—Seja vsako prvo nedeljo.
"Zvon", št. 18, Braddock, Pa. — Predsednik: Lesjak Josip, 1111 Wood Way; tajnik: Jacob Zalaznik, 1013 Talbot ave., rear; blagajnik: Franc Pokrivkar, 1913 Talbot ave., rear; vai v Braddock, Pa. — Seja vsako 1. nedeljo.
"Zdrušeni Slovencec", št. 19, Carons, Kansas.—Predsednik: Al Zupančič; tajnik in blagajnik: Franc Zupančič, b. 35. — Vai v Carona, Kansas.—Seja vsako drugo nedeljo ob 10 uri dopoldne.
"Zdrušeni Slovenci", št. 20, Huntington, Arkansas.— Predsednik: Martin Pucel, b. 17; tajnik in blagajnik: Ivan Marci, b. 54. Vai v Huntington, Arkansas. — Seja vsako prvo nedeljo.
"Skok", št. 21, West Mineral, Kans. — Predsednik: Mihael Fine, Stone City, Kans.; tajnik: Louis Zupančič, b. 4, Mineral, Kans.; blagajnik: Fran Speiser, b. 136, Mineral, Kans. — Seja vsako četrto nedeljo.
"Od boja do zmage", št. 22, La Salle, Ill. — Pred.: Leonard Alpner, 101 Main St.; tajnik: Ignac Jordan, R. F. D. 24, Box 32-a; blagajnik: Franc Gregorič, 101 Main St. Vai LaSalle, Ill. — Seja vsak prvo nedeljo.
"Slavski Bratje", št. 23, Coketon, W. Va. — Predsednik: Franc Kotnik, box 144, Coketon, W. Va.; tajnik: Frank Kocian, box 86; Coketon, W. Va.; blagajnik: Ivan Koslevčar, box 472, Thomas, W. Va. — Seja vsako zadnje nedeljo za prihodnji mesec.
"Mirja", št. 24, Iselin, Pa. — Predsednik: Ivan Turk, box 241; tajnik in blagajnik: Matijz Andracev, b. 211; vsi v Iselin, Pa. — Seja vsako 1. nedeljo.
"Delavec", št. 25, Rock Springs, Wyo.—Pred.: Val. Jugovič; taj.: Fr. Verhune, 244 M. St.; blag.: Valentin Stalik, 240 M. St. Vai v Rock Springs, Wyo.—Seja vsako drugo nedeljo v Slovenskem Domu.
"Amarnica", št. 26, Export, Pa. — Predsednik: John Kern, Box 100; tajnik: Frank Trebec, box 45; blagajnik: Alojzij Zupančič, b. 136. Vai v Export, Pa.—Seja vsako prvo nedeljo.
"Miroljub", št. 27, Diamondville, Wyo. — Predsednik: Alojzij Kralj, b. 16; tajnik: Tom. Pogan, b. 124, Okaley, Wyo.; blagajnik: John Stremelj, b. 111, Diamondville, Wyo. — Seja vsako prvo nedeljo v društvenem domu v Diamondville, Wyo.
"Hababurski Sinovi", št. 28, S. Brownsville, Pa. — Predsednik: Anton Kovarič, b. 458, Republic, Pa.; tajnik: Ivan Erjavec, box 62, Orient, Pa.; blagajnik Josip Zupančič, b. 318, Republic, Pa. — Seja vsako 2. nedeljo.
"Jutrjanja Zarja", št. 29, Meadow Lands, Pa.—Predsednik: Anton Azman, b. 60; tajnik: Andrej Posoga, b. 275; blagajnik: Josip Bizjak, b. 253, Meadow Lands, Pa.—Seja vsako prvo nedeljo.
"Trpin", št. 30, Breezy Hill, Kans. — Predsednik: Ivan Pečnik, R. R. 2, b. 222; tajnik: Martin Južnik, b. 63; Breezy Hill, Kans.; blagajnik: Josip Zibert, box 54, Breezy Hill Sta.; vai v Mulberry, Kans. — Seja vsako 3. nedeljo.
"Dani se", št. 31, Roslyn, Wash.—Predsednik: Martin Smolnik, b. 935; tajnik: Anton Adamič, b. 16; blagajnik: Franc Horvat, b. 34. Vai v Roslyn Wash.—Seja vsako prvo soboto v mes.
"Zeleni Vrt", št. 32, Palisades, Colo. — Predsednik: Anton Šajn, b. 821; tajnik: Ivana Zupančič, box 766; blag.: Jakob Trojar, b. 744. Vai v Palisades, Colo. — Seja vsako drugo nedeljo.
"Siovenska Zastava", št. 33, Jenny Lind, Arkansas.— Predsednik: Filip Wozel, b. 182, Jenny Lind, Ark.; tajnik in blagajnik: Alojzij Očepce, R. F. D. 3, b. 152, Fort Smith, Ark. — Seja prvo nedeljo ob 2 uri popoldne.
"Edinost", št. 34.—Jukon, Pa. — Predsednik: Franc Sedmicek, b. 69; tajnik: Anton Lavriš, b. 8; blagajnik: Jožef Korocih, b. 8. Vai v Yukon, Pa. Seja vsako prvo nedeljo ob 10. uri dop.
"Planinski Raj", št. 35, Lorain, Ohio. — Predsednik: Jakob Hlepar, 1639 E. 31 St.; tajnik: Anton Miglič, 1740 E. 29 St.; blagajnik: Ivan Primožič, 1712 E. 34 St., Lorain, Ohio. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih G. Virantca.
"Zdrušeni Slovenci", št. 36, South Park, Pa.—Predsednik: Franc Mrišnik, 110 Maple St.; tajnik: Jacob Rupert, 611 Church St.; blagajnik: Marko Savor, b. 867. Vai v So. Fork, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo.
"Jubljanski", št. 37, Barberton, O. — Predsednik: Jakob Pink, R. F. D. 34, br. 190-F; tajnik: Andrej Repar, 1109 4th St.; blagajnik: John Zupce, 1109 N. 4th St. Vai v Barberton, Ohio. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2 h. pop. na 1109 N. 4th St.
"Dobri Bratje", št. 38, Bridgeport, Ohio. — Predsednik: Martin Potnik, R. F. D. 2, b. 12-a; tajnik: Frank Androja, R. F. D. 2, b. 12-a; blagajnik: Franc Wozko, b. 462, Vai v Bridgeport, O. Seja vsako prvo nedeljo ob 8. uri dopoldne, v dvorani društva sv. Barbare, Baydsville, Ohio.
Darragh, Pa., št. 39. — Predsednik: Jožef Hauptman, b. 140; tajnik: Ivan Babor, b. 116; blagajnik: Ignac Založnik, b. 439. Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.
"Orsi", št. 40, West Newton, Pa.—Predsednik: Andrej Povirk, R. F. D. 2, b. 27; tajnik: Andrej Ogriin, R. F. D. 2, b. 134; blag.: Jožef Zorko, b. 50.— Vai v West Newton, Pa. — Seja vsako četrto nedeljo dopoldne za prihodnji mesec.
"Jutrjanja Sveta", št. 41, Cleveland, Ohio. — Predsednik: Jožef Blatnik, 3582 E. 82nd St.; tajnik: Jožef Vadnjak, 3547 E. 78th St., blagajnik: Franc Kokotec, 8103 Marble Ave. Vai v Cleveland, O. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani rojaka Tomazina.
"Miladi Slovencec", št. 42, Oglesby, Ill. — Predsednik: Louis Klopčič; tajnik: Jožef Mencin, b. 197; blagaj.: Kristina Nadvočnik, b. 401; vai v Oglesby, Ill. Seja vsako prvo nedeljo.
"Šava", št. 43, Portage, Pa. — Predsednik: Karol Smuk; tajnik: Jurij Rasputnik, R. F. D. 1, box 77; blagajnik: Martin Rasputnik. Vai v Portage, Pa., R. F. D. 1, b. 5. — Seja vsako tretjo nedeljo.
"Prešeren", št. 44, Cliff Mine, Pa.—Predsednik: Alojzij Vidmar, b. 235, Cliff Mine, Pa. tajnik: Franc Pivk, b. 15, Cliff Mine, Pa.; blagajnik: Jožef Slavec, b. 73, Imperial, Pa. Seja vsako drugo nedeljo.
"Mirni Dom", št. 45, Johnstown Pa. — Predsednik: Mat. Počjak, 287 Cooperale Ave.; tajnik: Gregor Hrešček, 407 Eighth Ave.; blagajnik: Martin Klinar, 708 Chestnut St. Vai v Johnstown, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Sv. Cirila in Metoda.
"Južni Premogar", št. 46, Alix, Arkansas. — Predsednik: Math. Starman, b. 197, Alix, Ark.; tajnik: Louis Oster, b. 44, Alix, Ark.; blagajnik: Jurij Kokalj, R. F. D. b. 77, Alius, Ark.— Seja vsako drugo nedeljo.
"Slovenski Bratje", št. 47, Avella, Pa.—Predsednik: Martin Obed, box 167; tajnik: Dominik Feltrin, b. 167; blag.: Joseph Kazins, b. 184; vai v Avella, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo.
"Slovenski Mladenci", št. 48, Aurora, Ill. — Predsednik: Ivan Ojster, 627 Aurora Ave.; tajnik: Martin Jurkas, 645 Aurora Ave.; blagajnik: Ivan Baskovič, 613 Aurora Ave. Vai v Aurora, Ill. — Seja vsak drugi četrtek ob 8. uri zvečer v dvorani na Hauke Ave.
"Clevelandske Slovencec", št. 49, Cleveland, O. — Predsednica: Ivana Smedel, 3552 E. 82. St.; tajnica: Ana Smrkar, 3551 E. 80. St. E.; blagajnica: Mary Martinšek, 3559 E. 81st St. E.— Vai v Cleveland, O. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.
"Proletarec", št. 50, Franklin, Kans. — Predsednik: Jožef Pechnik Arms, Kans.; tajnik: Frank Wegel, box 38, Franklin, Kans.; blagajnik: Ivana Anpar, P. O. Franklin, Kans. — Seja vsako tretjo nedeljo.
"Delavec", št. 51, Cleveland, O. — Predsednik: Franc Mikše, 1163 E. 61st St.; tajnik: Ed. Branišal, 1173 E. 61st St.; blagajnik: Frank Budič, 1306 E. 55th St. Vai v Cleveland, O. — Seja vsako drugo nedeljo v mes. ob 9. uri dop. v Birkovi dvorani.
"Jubljanski Grad", št. 52, DeKalb, Ill.—Predsednik: Pavel Košir, 1409 State St.; tajnik: Franc Keržič, 1317 Market St.; blagajnik: Franc Prebil, 1142 Market St. Vai v DeKalb, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo pri sobratu Fr. Keržič.
"Slovenski bratje", št. 53, Richmond, W. Va. — Predsednik: Matija Simičič; tajnik: Alojzij Pregel; blagajnik: Franc Kosa. Vai b. 729 v Richmond, W. Va. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.
"Karol Učkar", št. 54, Rockwood, Pa. — Predsednik: Jožef Hočevar, b. 184; tajnik: Anton Hočevar, box 184; blagajnik: Mihael Hočevar, b. 184; vai v Rockwood, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v prostorih sobrata Ant. Hočevar.
"Vrh Planja", št. 55, Crabtree, Pa. — Predsednik: Franc Triflita, b. 95; tajnik in blagajnik: Andrej Jereb, b. 92; vai v Crabtree, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Andrej Jereb.
"Skala in Balkan", št. 56, Pittsburgh, Pa. — Predsednik: Anton Horvat, 531 Suisman St.; tajnik: Ivan Simonič, 1132 Fabyan St.; blagajnik: Franc Vilhar, 814 Carpenter Alley. Vai v N. S. Pittsburgh, Pa.—Seja vsako 1. nedeljo v K. S. D. v Pittsburgh, Pa.
"Čaven", št. 57, Carrollton, O. — Predsednik: Martin Čermelj; tajnik: Cilji Stibil, b. 404; blag.: Josip Dvogan. Vai box 404, v Carrollton, O. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martina Čermelj.
"Endur", št. 58, Canmore, Alta, Canada.—Predsednik: Anton Polutnik, b. 185; tajnik: Josip Sribar, b. 201; blagajnik: Fran Kralj, b. 172; vai v Canmore, Alta, Canada. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Frank Kral, ob 9 popoldne.
"Slovenski Fantje", št. 59, Maynard, Ohio. — Predsednik: Jožef Hajda, b. 65; tajnik: Franc Brezar, b. 647; blagajnik: Fr. Spendal, b. 243. Vai v Maynard, Ohio. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani g. Jos. Hrabak-a.
"Moonsrunski Trpin", št. 60, Moon Run, Pa.—Predsednik: Fr. Dolinar, b. 342; tajnik: Anton Petrovič, b. 134; blagajnik: Anton iPantar, b. 204, Moon Run, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 10ti uri dopoldna v dvorani sv. Barbare.
"Napredni Slovenci", št. 61, Gary, Ind.—Predsednik: George Lašič, 1106 Jefferson St.; tajnik: Niek Vukšič, b. 38; blag.: Matija Lašič, 1106 Jefferson St.; vai v Gary, Ind. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Ivan Ivančič.
"Senko društvo "Skok", št. 62, Cleveland, Ohio.—Predsednica: Zofija Birk, 1143 E. 63 St.; tajnica: Frančiška Trbežnik, 6615 Bonna Ave.; blagajnica: Frančiška Lauše, 6121 St.Clair ave.; vse v Cleveland, O. — Seja vsaki prvi torek v mesecu.
"Adamič in Lunder", št. 63, Robbins, Pa. — Predsednik: Ivan Trojar, b. 76; tajnik: Franc Meljak, b. 97; blagajnik: Jožef Kamat, b. 51. Vai v Yohogany, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.
"Bratoljub", št. 64, Milwaukee, Wis.— Predsednik: Ivan Sem, 440 So. Pierce St.; tajnik: Ivan A. Kaker, 342 Florida St.; blagajnik: Franek Zlebnik, 593—7th Ave. Vai v Milwaukee, Wis. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Frank Benda, 479 National av.

- "Bodočnost", št. 65, Staunton, Ill. —Predsednik: Ivan Mostar, b. 351; tajnik in blagajnik: Stefan Piere, R. F. D. Box 153. Vai v Staunton, Ill. Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.
"Franz Schumeler", št. 66, Yala, Kansas. — Predsednik: —; tajnik: Jožef Kotnik; blagajnik: Martin Košuh. Vai R. R. 87 Pittsburg, Kansas Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.
"Narodna Sluga", št. 67, Seminole, Pa. — Predsednik: Mihael Buretič; tajnik: Niek Zvonarič, b. 36; blagajnik: Aleks Ostojič, b. 63. Vai v Seminole, Pa Seja vsako prvo nedeljo v cerkveni dvorani.
"Zdrušeni Balkan", št. 68, Clinton, Ind. — Predsednik: Frank Brezar, b. 757; tajnik: Anton Primožič, R. R. 3, b. 7; blagajnik: Ignac Musar, box 449; vai v Clinton, Ind. — Seja vsako drugo nedeljo ob 9 dopoldne pri Crist Passavento.
"Zvesti bratje", št. 70, New Derry, Pennsylvania.—Predsednik: Ivan Proh, box 41; — tajnik: Jakob Pivoza, box 75; blagajnik: Jakob Skofič, b. 5. Vai v New Derry, Pa.—Seja vsako 1. nedeljo v prostorih sobrata Jakob Pivoza ob 9 uri dopoldne.
"Delavec naprej", št. 71, Bessemer, Pa. — Predsednik: Franc Mohorovičič, b. 39; tajnik: Jožef Kalcic, b. 12; blagajnik: Louis Hribar, b. 171; vai v Bessemer, Pa.—Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martin Mozl v Bessemer, Pa.
"Kocsiuško", št. 72, Bankhead, Alta, Canada.—Predsednik: Jožef Spiewak, b. 547; tajnik: Karol Kanik, P. O. Box 537; blagajnik: Peter Kubany, b. 46. Vai v Bankhead, Alta, Canada.— Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.
"Pod Triglavom", št. 73, Smithfield, Pa. — Predsednik: Josip Strle, b. 63, R. F. D. 7; tajnik: Ivan Eržen, R. F. D. 7, b. 149; blagajnik: Lorenc Zupan, R. F. D. 2, b. 156. Vai v Smithfield, Pa.—Seja vsako drugo nedeljo.
"Kranjski prijatelj", št. 74, Falls Creek, Pa. — Predsednik: Jernej Gorjup, b. 484; tajnik: Alojzij Slak, b. 61; blagajnik: Janez Zurga, b. 261. Vai v Falls Creek, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Alojzij Slaka.
"Naprej do Zmaga", št. 75, Fitz Henry, Pa. — Pred.: Jožef Anseberger, tajnik: Anton Boltič; blagajnik: Anton Jevševar. Vai v Fitz Henry, Pa. box 106. — Seja vsako prvo nedeljo ob 9. uri jutraj v Italijanski dvorani sv. Barbare.
"Slovenska Osvetlica", št. 76, Adamsburg, Pa. — Predsednik: Frank Golobič; Adamsburgh, Pa.; tajnik: Frank Menart, b. 135, Adamsburg, Pa.; blagajnik: Pavel Dankovc, b. 137, Darragh, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.
"Severni Premogar", št. 77, Superior, Wyo.—Pred.: Ivan Glinšek, b. 129; tajnik: Lovrenc Zajec, b. 286; blagajnik: Ivan Špes, b. 286. Vai v Superior, Wyo. Seja vsako drugo nedeljo o deset uri dopoldne.
"Slovenija", št. 78, Miller Run, Pa. — Predsednik: Primož Tomazin, tajnik in blagajnik: Jožef Gažnik, b. 3, Miller Run, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri sobratu Jakob Radman.
"Bonairski Slovenci", št. 79, Bon Air, Pa. — Predsednik: Franc Turšič, b. 153, Conemaugh, Pa.; tajnik: Anton Jakobe, R. F. D. 2, Johnstown, Pa.; blagajnik: Fr. Svete, b. 122, Conemaugh, Pa. Vai v Bon Air, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2 uri popoldna v lastnem domu v Bon Air, Pa.
"Sluga", št. 80, Philadelphia, Pa.—Predsednik: Ivan Petan, 2538 Salmon St.; tajnik: Mihael Omerzu, 2723 E. Huntington St.; blagajnik: Josip Kozole, 2555 Salmon St. Vai v Philadelphia, Pa. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.
"Prvi maj", št. 81, Bishop, Pa.—Predsednik: Andrej Renko, Cecil, Pa.; tajnik: Mihael Kočevar, Cecil, Pa., b. 92; Blagajnik: Ivan Zupančič, McDonald, Pa., R. F. D. 2, b. 185.—Seja vsako tretjo nedeljo pri sobratu Ivan Zupančič.
"Jezero", št. 82, Radley, Kansas. — Predsednik: Franc Dremšek, R. R. 4, b. 268, Girard, Kansas; tajnik: Ivan Goršek, b. 195, Radley, Kans.; blag.: Martin Kuder, b. 68, Ringo, Kans. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.
"Terbanska dolina", št. 83, Cleveland, Ohio. — Predsednik: Jakob Črnogor, 1027 E. 61st St.; tajnik: Ivan S. Zupančič, 1027 E. 61st St.; blagajnik: Anton Knašič, 1002 E. 61st St. Vai v Cleveland, Ohio. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu, v hiši št. 1027 E. 61st St.
"Radnici naprej", št. 84, Farmington, W. Va. — Predsednik: —; tajnik in blagajnik: Jurij Kosumič, box 623, Farmington, W. Va. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.
"Skidmore, Kans.", št. 85. — Predsednik: Simon Repovše, R. R. 1, Weir, Kans.; tajnik in blagajnik: Ivan Zakrajšek, R. 3, b. 57, Columbus, Kans. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.
"Livingston, Ill.", št. 86. — Predsednik: Franc Černe; tajnik: Franc Krek; blagajnik: Mihael Strašič. Vai b. 667, Livingston, Ill. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2h pop.
"Radniški prapor", št. 87, Bentleyville, Pa.—Predsednik: Jožef Milanič, Bentleyville, Pa.; tajnik: Alojzij Humar; blagajnik: Jožef Milanič. Vai b. 208 Ellsworth, Pa. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu pri sobr. Jos. Milanič-u.
"Naprej", Nekomis, Ill. št. 88. — Predsednik: Ivan Miklanec; tajnik: Ivan Krajnc; blagajnik: Ignac Verbič. Vai b. 242, Nekomis, Ill. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.
"Slavenc", št. 89, Eckhart Mine, Md.—Predsednik: Anton Urbas, b. 26, Valle Summit, Md.; Franc Posenel, R. F. D. 1; blagajnik: Anton Komac. Vai Eckhart Mine, Md. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.
"Šava", št. 90, Acosta, Pa. —Predsednik: Franc Zupančič, b. 2; tajnik: Franc Kitak, b. 8; blagajnik: Franc Zupančič, b. 2. Vai Acosta, Pa. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.
"Gorjanski hrib", št. 91, Greensburg, Pa.—Predsednik: Filip Krašek, b. 510; tajnik: Florijana Avace, R. F. D. 7, b. 12; blag.: Martin Jordan, R. F. D. 7, b. 13. Vai v Greensburg, Pa. Seja vsako zadnje nedeljo v mes. ob 2. uri pop.
OPOMBA: Tajnike tistih društev, ki zapazuje kakšno pomoč, istotako tistih katerih društveno poročilo je pomanjkljivo, prosim, da mi nemudoma sporoče, da se nedostatki v imeniku, ki izide drugič, popravijo.
S sobratemki pozdravom
BLAS NOVAK,
TAJNIK S. D. P. Z.

Dopisi.

Meadow Lands, Pa.

Malokdaj se kaj sliši iz te prijazne naselbine. Kar se tiče delavskih razmer, ne morem nič povoljnega poročati. Večina prerojnih kopov v tukajšnji okolici obratuje od tri do pet dni v tednu. Vzrok tega je menda pomanjkanje železniških vozov za prenog. V tukajšnji okolici je naseljenih že precejšnje število Slovencev in živimo lepo v slogi med seboj. Ako se pa sklepa za kakšen skupen nastop, za kakšno skupno stvar, gre pa seveda bolj počasi in težko.

Nekako pred enim letom je bila sklicana skupna seja vseh tukajšnjih podpornih društev, da bi zgradili nekakšen skupni društveni dom ali "Slovenski Narodni Dom," katerega smo jako potrebni in bi bil vsem tukajšnjim Slovencev v veliko korist. V tukajšnji naselbini imamo štiri podporniška društva, ki spadajo k raznim enotam in zvezam in slov. socialistični klub št. 182. Vsa ta društva obdržavajo sedaj seje in prirejuje veselice v tujih dvoranih. Toda radi nesloge se je vse razdrla. Ako bi pa imeli svojo lastno dvorano, bi se ne bilo treba zatekati v tuje prostore in bi se lahko zbirali v lastnem prostoru. Razven tega bi si še lahko omislili čitalnico, katera bi nam bila tudi v veliko korist in sicer gotovo bolj, kakor pa "zabava" pri bari.

Pred par meseci se je tukaj ustanovil soc. klub št. 182 in upam, da mu je obstanek zagotovljen, ker je že precejšnje število rojakov, ki se zavedajo svojih delavskih dolžnosti. Toda obenem je pa tudi še nekaj rojakov, ki se ne zavedajo tega in nimajo še nikakršnega pojma o socializmu in sicer ravno zaradi tega ne, ker premalo čitajo delavske časopise. Ako vprašam koga, zakaj da ne pristopi k soc. klubu, odgovori, da ne bo plačeval tisti kvoder na mesec, ker ne dobi nobene podpore. "Saj sem socialist, saj ne verjamem v Boga! itd."

Toda rojaki, tak odgovor je presneto slab. Tak človek ni noben socialist, ki le zabavlja čez vero in duhovne, na dan volitve pa volil kapitalistične kandidate. Socializem se ne bori proti veri, ampak proti nje zlorabičenju v politične namene. Radi tega je jako nesmiselno in tudi bedasto, ako kdo govori in zabavlja čez vero in se pri tem pridruže: "Jaz sem najboljši socialist," toda ko pride dan volitve, pa lepo glasuje za kapitalistične kandidate. Pravi socialist ne bo nikdar zabavljaj čez vero, ampak nasprotoval pa bo vedno, ako severa zlorablja v politične namene. Kajti vera nima nobenega stika s politikom, vsaj tukaj v Zedinjenih državah ne. Radi tega bi imel vsak sodrug bolj hvaležno delo, ako bi mesto zabavljanja pojasnjeval svojoju tovarilju pomen socializma v mirno in trezno besedo in pridobival rojake zanj.

Ako nekaterim rojakom priporočaj delavske časopise, odgovorijo, da mu ne bo nič koristil in da mu ne bo nič dal, ako ne bo delal. Toda nobena stvar ni tako koristna delavcu, kakor so ravno pravi delavski časopisi. Kdor pa zne prebira delavske časopise, bo kmalu prišel do spoznanja, kakšne krivice mora prenašati od strani kapitalizma in podučil se bo, na kakšen način se najlože reši kapitalističnih verig. Radi tega priporočam vsem rojakom, da si naroče delavske časopise in jih pridno bero. In ako se hoste tudi ravnali po tem, kar vam priporočajo in ako boste izpolnili na dan volitve svojo dolžnost, se bodo sedanje razmere takoj predrugačile.

Sicer je dolžnost vsakega delavca, da je naročen na delavski časopis in da ga podpira. Poglejte kapitalistične časopise in kapitaliste. Kako kapitalisti podpirajo svoje časopise, ki vedno pišejo v njih korist, koliko pa skrbje delavci za svoje časopise! Veliko delavec je še, ki mesto da bi si ga naročili in ga podpirali, še zabavlja in še druge svoje tovariše odvrta od tega. Ali ni to zaslepljenost? Na ta način lahko kapitalizem izkorišča delavstvo, ker vidi, da ni solidarno in da proletarijat se takorekoč indifrentno podpira to izkoriščanje. Ako bi bili delavci tako solidarni, kakor so kapitalisti, bi bile razmere drugačne. Ako bi se vsi delavci združili in odločno nastopili proti svo-

jim izkoriščevalcem, zlasti na dan volitve, bi se zgodilo kakor se je v Rusiji, kjer se je delavstvo združilo in ima sedaj prvo besedo v deželi. Tukaj je pa še tista proletari delavci podirati in to že pri temelju, ako začne kdo stvar zidati. In radi tega se vsaka stvar takoj v začetku ponesreči. Kdaj bo še delavstvo izpregledalo? Kdaj pride oni čas, ko bo vihrala rdeča zastava po vesoljem svetu, kakor sedaj vihra v Rusiji. . .

Tukajšnji slov. soc. klub št. 182 je priredil svojo plesno veselico dne 4. julija, in je bila jako dobro obiskana. Radi tega se člani kluba najtopleje zahvaljujemo vsem udeležencem, posebno pa slovenski godbi "Alexander" iz Canonsburga, sodrugom kluba št. 118, društvu "Postojnska Jama" in sodrugom iz Lawrencea, Sygen in Bishop, kakor tudi vsem rojakom iz Meadowlandsa in okolice. Ravnotako se tudi lepo zahvaljujemo onim, kateri so nam želeli nasprotno.

Tony Semec.
ZA JUOSLOVANSKO REPUBLIKO.

V izjavi "Slovencev v Ameriki" smo čitali navodila, kako naj se zasnue naše delovanje. Ker niso mogoče še vsi na jasnem, hočemo povedati nekoliko podrobnje, da ne bo kakega nesporazuma ali zamere.

Prva točka govori o centraliziranih organizacijah. To so organizacije, ki imajo svojo centralo in svoja društva kot so postavim naše podporne organizacije. Te volijo po dva zastopnika in sicer po določbah svojih pravil.

Ker imamo Slovenci več organizacij, ki ne spadajo pod take organizacije, ki bi pa v vseno mogoče rade sodelovale z nami, smo sklenili, da ima vsaka taka organizacija pravico voliti po enega zastopnika v centralni odbor. Vsa naša neodvisna podporna društva, vsako društvo, ki spada k tujim organizacijam, vsako slovensko pevsko, politično, dramatično, ali kako drugo kulturno društvo ima torej pravico do enega zastopnika.

Ker nam ni mogoče vedeti za vsa taka slovenska društva, se obrabčamo tem potom do vseh in jim prosimo, naj volijo svojega zastopnika in pošljejo ime in naslov na začasni odbor.

Ker je v interesu stvari same,

Stranka

Tajnikom Jugosl. klubov na znanje.

Tajniki, ki so dobili od okrajnih ali državnih tajnikov pole za nabiranje obrambnega fonda, naj te pole zadržijo in naj ne zbirajo novev tako dolgo, dokler ne dobe enakih pol iz urada tajništva J. S. Z. Kajti vse te pole in novev je poslali gl. tajništvo J. S. Z. in nikamor drugam, ker gre del te svote za iste namene v blagajno J. S. Z.

Tajništvo J. S. Z.

JUGOSLOV. SOCIALISTIČNI KLUBOM NA ZNANJE.

Glavni odbor J. S. Z. je na seji dne 14. julija t. l. pretresal dospele resolucije in predloge, ki se tičejo cepitve J. S. Z. in izključitve posameznih članov ter prišel po daljši razpravi do zaključka, da se vse tozadevne resolucije suspendirajo. Ker ni mogel najti drugega izhoda, je sprejel v načelu predlog, da se Zveza razdeli zopet v avtonomne sekcije, ki naj imajo skupnega tajnika, v to svrhu je izvoljen odbor treh, ki bo izdelal iniciativni predlog za splošno glasovanje.

V ta odbor so izvoljeni sodruzi Kristan, Horvat in Žičič. Toliko klubom na znanje, da se vedo ravnati.

Gl. odbor J. S. Z.

PROTEST!

Glencoe, Ohio. Jugoslovanski socialistični klub št. 2 v Glencoe, Ohio, protestira proti predlogu hrvatskega kluba št. 14 v St. Louis, Mo. Naš klub št. 2 je proti vsaki izključitvi slovenskih sodrugov oziroma naših vodilnih članov kakor sta sodruga Petrič in Kristan; to bomo že mi slovenski socialisti sami znali soditi, kdo je kriv in kdo ni kriv. To si mi slovenski socialisti pridržujemo zase in ne potrebujemo nikakoga predloga od strani sodrugov kluba št. 14. Naj pridržaj svoj predlog zase, mi ga ne potrebujemo.

Odobreno na klubovi seji dne 15. julija 1917.

Ignac Žemberger, predsednik.
Frank Čemazar, tajnik.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Zaradi pomanjkanja prostora morali nekaj dopisov odložiti. Kar jih je porabnih, pridejo.

Zbornična avijatiška predloga, ki določa \$640.000.000 za avijatiške namene, je bila sprejeta v senatu. Senator Hardwick je predlagal, da se briše v predlogi sekcija, ki določa, da dobe letalec no obveznem vojaškem zakonu. Predlog je bil oklonjen s 66 proti 12 glasovom. Senatorja La Follette in Gronna sta zagovarjala predlog. Ko podpisuje predsednik predloga, prično z gradnjo značnega brodevlja. V prvem letu zgradi najbrž 3.500 letal.

Delavev v delavnicah Roek Island železnice, so izvojevali osemurni delavnik in povišanje mezde. Povišanje mezde znaša 8 1/2% na uro za strojnike; 7% za pomagače in 7% za delavce, ki opravljajo vozove. Do sporazuma je prišlo brez stavke.

Združene države ne bodo zastopane na pariški konferenci zaveznikov, kjer se bo razpravljalo o balkanskem vprašanju. Vlada je mnenja, da zdaj se ni potrebno, da

bi Amerika oficelno prisostvovala na evropskih konferencah, ki se direktno ne tičejo ameriške vojne.

Sedanja pariška konferenca je po vseh iz zaupnih virov večinoma vojaškega značaja; razpravljali bodo menda o bodoči kampanji na Balkanu in sodelovanju Grške v tej kampanji. Amerika pa ni pri tej kampanji prizadeta.

Živilska predloga, močno predelana, je bila po petih tednih sprejeta v senatu z 81 proti 6 glasovom. Konferenčni odbor pojde ta teden na delo, da izravna diference med senatom in kongresno zbornico.

Po senatni predlogi pridejo po vladno nadzorstvo živila, krma, kurivo, petrolej in gazolin. Predloga določa, da upravlja odbor, obstoječ iz treh članov, živilske potreščine, daje pravico določiti cene za premog, minimalno ceno za pšenice in sicer ne manj kot \$2 za bušel najboljšje pšenice na prvem trgu.

Če ostane \$2 kot minimalna cena za bušel pšenice, potem sploh ni treba živilske predloge.

Cena za moko bo padla mogoče na \$10 do \$11 za sod. Ponovno je pa bilo dokazano, da se moka postavi lahko po \$8 sod še z velikim dobičkom na trg, če bi farmerji prejeli \$1.50 za bušel pšenice.

Proti predlogi so glasovali senatorji: France iz Marylanda, Hardwick iz Georgije, Penrose iz Pennsylvanije, Reed iz Missourija, Sherman iz Illionisa, Southerland iz West Virginije.

Med delavskim departmentom in železn. vojnim svetom se vrše logovori zaradi avoza 50000 Porto ričanov za prožno delo na železnica. Že večkrat so delavski listi in voditelji strokovno organiziranega delavstva povdarjali, da v Združenih državah ne primanjkuje delavcev. Železniški kralji naj plačajo tako mezdo, da bodo delavci lahko izhajali z njo, in imeli bodo še preveč delavcev na ponudbo.

Industrijalna komisija je kaznevala Hamps Development kompanijo v Montfortu, Wis., s petnajstimi odstotki več odškodnine nad navadno odškodninsko lestvico vsled nezgode, pri kateri sta ponesrečila John Kileolm in Harry Smith, Peterson je bil pa ubit. Delavev so ponesrečili pri eksploziji kompanijske barake za smodnik.

Kdaj je Bismark užival zdravila. Lord Odo Russel, angleški poslanik v Berlinu, in knez Bismark sta bila najboljša prijatelja. Ko je nekega dne lord Russel obiskal Bismarka, se je ta pritoževal, da mu obiski včasih vzamejo jako mnogo časa, ter pripomnil: Dogovoril sem se s svojo ženo sledeče: "Če vidi, da me kakšen obiskovalec predolgo nadleguje, naj vstopi kar hipoma s steklenico v roki v sobo ter reče: Toka Oto, zdaj je čas, da že enkrat vzameš svoje zdravilo." Komaj je Bismark to rekel, je vstopila kneginja s steklenico v roki v sobo ter ponovila omenjene besede. Knez Bismark in lord Russel sta se jela tako smejeti, da je bila kneginja vsa izven sebe. Toda tudi ona se je smejala, ko sta ji vsa zadevo pojasnila.

ISČEM

svojega brata Jožefa Žnebel. Doma iz Markovšine pri Podnovemgradu na Primorskem. Cenjene rojake prosim, če kdo vé za njegove naslov, da naj mi to javi, ali pa naj se sam oglasi na naslov: John Žnebel, 3616 E. 81. St., Cleveland, O. (4x)

Poročilo o razpečanih znamkah J. S. Z.

v mesecu juniju 1917.

Država	Mesto	Märke	Lajmanske marke	Dual marke	Dobedenki	Stročki	Razdeljeno		Zvesti
							Drž. i Co. org.		
Ark.	Huntington	11			2.20				1.10
	Ft. Smith	30			6.00	2.05	2.05		3.00
Ind.	Whiting	16			5.05				3.45
	Clinton	9			2.30				1.40
	Gary	50			10.00	3.75	3.75		5.00
Ill.	W. Frankfort	43			10.00				5.70
	Staunton, 110	27			5.40				2.70
	Waukegan	54	6		10.80				5.40
	La Salle	67			16.95				10.25
	Lincoln	46			9.20				4.60
	Springfield	25			5.24				2.74
	Chicago, 20	60			12.00				6.00
	Sesser	6			1.00				.90
	Chicago, 1	50			15.30				10.00
	Nokomis	40	20		8.30				4.30
	Witt	22	4		4.93				2.75
	Johnston City	9			1.80				.90
	Chicago, 6	100			20.00				10.00
	Chicago, 60	50			10.00				5.00
	Beuld	14			2.90	30.65	30.65		1.50
Kans.	Stone City	15			3.00				1.50
	Radley	7			1.40				.70
	W. Mineral	12			2.40				1.20
	Skidmore	11			3.23				2.13
	Mulberry	50	10		11.25				6.25
	Edison	32			6.64				3.44
	Frontenac	8			2.00				1.20
	Kansas City	11			3.82	7.30	7.30		2.72
Mich.	Detroit, 114	50	50		10.00				5.00
	Detroit, 61	200			40.00	12.50	12.50		20.00
Mo.	St. Louis	50			10.00	2.50	2.50		5.00
Mont.	Klein	8			1.74				.94
	Bear Creek	23			4.60				2.30
	Red Lodge	34			6.80	3.25	3.25		3.40
Ohio	Wadsworth	20			5.70				3.50
	Blaine	43			16.98				12.60
	Glencoe	18	2	9	3.88				1.80
	Steubenville	10			2.10				1.00
	Piney Fork	12			2.52				1.20
	Youngstown, 18	75	20		15.95				7.50
	Bellaire	20			5.45				3.25
	Maynard	20			4.20				2.00
	Cleveland, 71	70			14.70				7.00
	Lorain	25			11.25				8.50
	Yorkville	12			2.59				1.27
	Cleveland, 27	60			12.60				6.00
	Steubenville	30			6.20				6.00
	Glencoe	12			3.12	21.35	29.48		1.80
Pa.	Broughton	45			11.60				7.10
	E. Pittsburgh	100			20.00				10.00
	Conemaugh	25			5.00				2.50
	Atlasburgh	35			8.76				5.26
	Reading	16			3.20				1.60
	Johnstown	23			4.75				2.45
	Lawrence	21			4.44				2.34
	Wyana	19	5		3.85				1.95
	Moon Run	57			11.40				5.70
	Ellsworth	30	6	2	6.00				3.00
	Hermine, 63	13			3.05				1.75
	Meadow Lands	6			2.05				1.85
	Whitney	9			1.80				.90
	Canonsburgh	38			7.60				3.80
	Hermine, 69	24	9		4.80				2.40
	Sygan	25			6.50				4.00
	Pittsburgh	30	5		6.00				3.00
	Woodlawn	15	10		4.75				3.25
	Primrose	9			1.80				.90
	McKees Rocks	30			6.00				3.00
	W. Newton	8			1.60				.80
	McKeesport	20			4.00				2.00
	S. S. Pittsburgh	20			4.00				2.00
	New Brighton	40			9.00				5.00
	Fitz Henry	40			8.00				4.00
	Willock	18			3.80				2.00
	Ambridge	30	10		6.00				3.00
	Large	18			3.60				1.80
	N. S. Pittsburgh	120	20	20	24.00				12.00
	Lawrence	29			6.50				3.60
	Farrell	75			15.75				8.25
	So. View	35			7.00	51.15	51.15		3.50
Wash.	Cle-Elum	12			2.40				1.20
	Roslyn	30	10		6.00	2.10	2.10		3.00
Wis.	Milwaukee	73			14.60				7.30
	W. Allis	43	15		8.60				4.30
	Kenosha	50			10.00	8.30	8.30		5.00
Wyo.	Cumberland	7			1.80				1.10
	Cambria	24			5.00				2.60
	Rock Springs	28			6.30				3.50
	Superior	12			2.40	3.55	3.55		1.20
Organiz.	N. 165				1.35				1.35
Organiz.	N. 71				2.00				2.00
Organiz.	N. 175				.40				.40
Organiz.	N. 60				.24				.24
Totals		2696	28	205	\$651.40	\$148.45	\$156.58		\$346.37

Znamk na roki dne 1. junija	2,528
Dobljenih od stranke v juniju	2,500
Razpečanih v . . . uniju	5,028
Na roki dne 30. junija	2,969
Izjemnih znamk na roki dne 1. junija	2,059
Dobljenih od stranke v juniju	423
Dano klubom v juniju	15
Na roki dne 30. junija	28
Dualnih znamk na roki dne 1. junija	645
Dobljenih od stranke v juniju	296
Dano klubom v juniju	500
Na roki dne 30. junija	796
Dano klubom v juniju	205
Na roki dne 30. junija	591

Tajništvo J. S. Z.

VABILO na velik javen slovenski shod,

ki ga priredi

društvo "Postojnska Jama" št. 138, S.N.P.J.

v svoji dvorani v Canonsburg, Pa.

v nedeljo, 29. julija, ob dveh popoldne!

SPORED:

Godba igra: "Hej Slovani" — "Star Spangled Banner" — "Marzeljezo".

Otvoritev shoda in predsednikov pozdrav.

GOVORI:

Dalton Clark: Vojna in delavstvo.
F. S. Tavcar: Organizacija in delo.
Ethin Kristan: Jugoslovansko vprašanje.

Eventualna vprašanja zborovalcev.

GODBA.

PROSTA ZARAVA.

Vsa slovenska društva in socialistične klube iz bližnjih naselebin vabimo, naj se polnoštevilno udeležijo tega shoda, ki objljuje že po svojem spredu, da bo zanimiv. Zlasti ej želeli, da dobi slovensko delavstvo jasno sliko o našem stališču glede na jugoslovansko vprašanje. Za največjo udobnost cenjenih udeležencev bo skrbelo

društvo št. 138 S. N. P. J.

Idilno milo.

Milo za toaleta, obraz ali kopelj mora vsebovati sledeče kakovosti: Biti mora čisto, zdravilno, antiseptično in nerazdražljivo.

Severa's Medicated Skin Soap

(Severov Zdravilno milo za kožo) vsebuje vse to. Je izvršno za otroško kopelj in je pravi materin prijatelj. Mnogo družin ga rabi vsaki dan.

Cena 25 centov.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA

ZA IZOBRAZBO.

Razširite svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si

IVERJE.

Iz Kodanja poročajo:

Zdaj je znano, da bo novi kancelar sledil svojemu predniku Bethmannu Hollwegu z edino izjemo, da bo še bolj služil junckerjem, kakor prejšnji kancelar. Michaelis je odločen nasprotnik miru brez aneksij in odškodnin in trdno veruje, da bodo submarinke prinesle Hindenburgov mir.

V Valenciji na Španskem so bili krvavi boji med štrajkarji in žandarji, ko so zadnji hoteli razkropiti zborujoče delavce. Več oseb je bilo ranjenih.

Takoj so se razširili boji po mestu. Civilisti so streljali na žandarje s strel in hišnih balonov. Dva vojaka, trije žandarji in šest civilistov je obležalo težko ranjenih.

Iz Berlina javljajo, da je bil državni zbor odgodev do 26. septembra.

Berlinski listi, ki so objavili Michaelisov govor, so iz razumljivih vzrokov zamolčali velik del debate, ki je sledila kancelarjevemu govoru v petek. Hamburski listi prinašajo obširnejše vesti in med njimi je tudi govor socialističnega Haaseja, ki je zopet zahteval, da Nemčija postane republika. Haase je napadel vladno zunanjo politiko in zahteval, da se izpusti Karl Liebknecht iz ječe. Ostali socialisti manjšine so upili, da hoče vlada umoriti Liebknechta s stradanjem. Te besede so povzročile velik vihar v zbornici.

Filip Scheidemann je vehementno napadel submarinsko vojno, katero je po njegovem mnenju porodilo demagoštvo. Norečale se je iz Heydebrand, voditelja konservativcev, ki je dejal meseca marca, da bodo nemške submarinke končale vojno v dveh mesecih. Scheidemann je spraviil zbornico v smeh, ko je sarkastično zaklical: "Heydebrand, Vaša submarinska ura se je iztekla; navijte jo še enkrat!"

Predlog za ločitev Finske od Rusije in popolno neodvisnost prve je bil sprejet v finskem parlamentu s 104 proti 87 glasovom. Takoj nato je senat, ki je finsko ministrstvo, sporočil zbornici, da hoče resignirati. Predsednik senata, socialist Tokoj, je izjavil, da senat ne more biti več odgovoren ljudstvu za posledice, ki nastanejo vsled sklepa zbornice. Predsednik zbornice je zavrnil resignacijo. Sklep finske zbornice je odzval guvernerja Stankoviču vsako funkcijo v imenu ruske vlade.

Zmernejši Finci se boje, da pride do konflikta z Rusijo, toda socialisti izjavljajo, da ima proviziorna vlada v Petrogradu polne roke dela z zadevami v Rusiji, vsled česar nima časa misliti na Finsko. Finci res nimajo nobene armade za slučaj orožne konflikta, toda socialisti upajo, da imajo na svoji strani delavsko-vojaški svet in ruske socialiste sploh, ki so se že izrekli za neodvisno finsko republiko.

Privatna poročila iz Španije govore, da je vlah z oroženo silo zabranila zborovanje vstajskih katalonskih poslancev v Barceloni. Separatni parlament je imel zborovati v mestni hiši, toda poslanci so našli kordon vojaštva okrog poslojpa. Nato so se podali proti umetniškemu mu-

zeju, a tudi tam je bila vojaška straža. Sploh so bila zastražena in zaprta vsa večja poslojpa.

Centralni odbor delavske zveze je pozval vse delavske organizacije na generalni štrajk. Mnogi vojaški polki se zopet puntajo, ker so dobili premalo obljubljenega plače.

Na shodu v proslavo belgijske neodvisnosti je Lloyd George govoril o izjavi nemškega kancelarja v rajstagu, in je rekel:

"Anglija ne bo sklenila miru s kaiserjem in njegovo vlado v Berlinu. Mir je mogoč le tedaj kadar bo v Berlinu nova vlada, demokratična vlada, nove demokratične Nemčije!"

"Kancelar je indirektno naznačil", je dejal Lloyd George, "da bo Nemčija anektirala vse naokrog sebe, če bo zmogovita, in to pomeni, da bo militaristična avtokracija še bolj trdno v sedlu, kakor kdaj poprej. Nemška vlada je s tem naznanila svetu, da ji še ni dovolj vojne. Želim, da bi se nemško ljudstvo otreslo vseh iluzij in predvsem velike iluzije, da bo Velika Britanija premagana in da bo prosila kaiserja za mir. Ne! S sedanjo avtokratično vlado v Berlinu je mir nemogoč. Zdaj je jasno, da je vojna konflikt med dvema skupinama držav z določnimi idejami in konflikt se bo nadaljeval, dokler ne zmaga demokracija. Zagotavljam vam, da ne bo dolgo, ko nastopi kancelar v Berlinu z drugačnim govorom in to bo govor, na katerega čakamo."

Lloyd George je dejal, da je čital Michaelisov govor trikrat in drugega ni našel v njem, kakor sleparsko neodvisnost za Belgijo, sleparsko demokracijo v Nemčiji in sleparski mir za ves svet. Dalje je dejal, da imajo zavezniki že zagurano zalogo živča za bodoče leto 1918. Glede na submarinsko kampanjo je dejal, da se nemška vlada zelo moti, če upa na izsiljenje miru s podmorsko kampanjo. Anglija ima vedno boljši sistem za protekcijo ladij, in izgube se manjšajo. Novih ladij bodo letos zgradili štirikrat več kakor lani; v zadnjih dveh mesecih je bilo zgrajenih toliko ladij, kolikor v lanskem letu.

Lloyd George je tudi zavrnil kancelarja glede na Ameriko, Michaelis je namreč dejal, da Amerika nima armade niti ladij za prevoz čet. Lloyd George je dejal, da Nemčija ne pozna Amerike, kakor ni poznala Anglije v prvem letu vojne, ko se je širokoustil Hindenburg, da je "angleška armada zgolj drhal, katero bodo zapodili v morje pri prvem spopadu."

Lloyd George je tudi pohvalno omenil Kerenškega, briljantnega državnika in voditelja ruske demokracije. "Nemški vojak na iztoku in zapadu se mora zavedati, da umira za avtokracijo v boju zoper svobodo narodov."

Vojni departament je dobil zanesljive informacije, da je kaiser odgovoril na žrebanje narodne ameriške armade z dekretom za mobilizacijo dveh milijonov fantov, katerim še precej manjka do dvajsetega leta. Novi rekrutje bodo menda sposobni za fronto prihodnje spomlad, torej ob času, ko bodo nove ameriške armade odhajale na Francosko.

Tudi to je znamenje, kako "dela Nemčija za mir."

PREMORG.

Med produkti, ki igrajo v ljudskem življenju veliko vlogo, je premog. O njegovi važnosti v hišnem gospodarstvu ni treba besed. Očitno je tudi, kako važen je za industrijo. Važnost premoga čuti sedaj tudi vlada v neprimerno večji meri kakor prej. Ogrone množine ga potrebuje za lažje, pa tudi za svoja tovarniška podjetja.

Prav zato, ker je potreba velika, bi pa kapitalisti radi čim bolj izrabili položaj. Tisti kapitalisti, ki očitajo delavcem takoj sebičnost, brezobzirnost in pomanjkanje patriotizma, čim zahtevajo par centov priboljška, se prav nič ne ženirajo, če vidijo, da bi bilo mogoče iz potrebe dežele izprežati težke milijone.

Od mornariškega tajnika Daniela so zahtevali take cene, da jih je sam moral spoznati za oteruje. Zato je izjavil, da se bodo cene določile, kadar bo njih opravičenost preračunana. Potem se je reklo, da bo vlada najbrže plačala po tri dolarje za tona.

Proti temu je protestiral guverner države Indiana Goodrich, ki je senatovemu odseku za meddržavno trgovino izjavil, da bi bilo tri dolarje za tona premoga ravno za sto odstotkov preveč plačano.

Guverner Goodrich priporoča, da naj kongres sprejme postavke, ki določijo ceno premoga, ali pa oblasti kakšno komisijo, da izvrši to delo. Guverner pravi, če kongres ne stori nič v tej zadevi, da skliče sam državno legislaturo na izredno zasedanje, da uravna ceno za premog v državi.

Treba se je namreč res spomniti, da ni premog le zadeva vlade, ampak tudi ljudstva. Če se vlada pogodi z magnati, po čem bodo prodajali premog njej, ni s tem še nikakor rečeno, da velja ta cena tudi za ljudstvo. Ako se ne ukrene kaj postavnega, je popolnoma npravno, da bodo magnati ho-

teli izprežati iz ljudstva ves tisti profit, ki so ga pričakovali od vlade in ki ga ne dobe. Tedaj bi cene premoga lahko lepo izgledale! Kdor nima županske ali pa vsaj sodnijske plače, bi lahko prežebal vso zimo in topla soba bi mu postala neznan razkošje kakor sedaj prestolna dvorana v kakšnem cesarskem gradu.

Absolutno nujno je torej, da se določijo cene za premog tudi za navadno prodajo in da se prepreči vsako odiranje.

Posvetovalni odsek za produkcijo premoga v Chicagu in državni obrambni svet sta na skupni konferenci izdelala načrt, za ocenitev premoga in pomnožitev njegovz produkcije.

Pravijo, da so cene pri rudniku in transportni troški že uravnani, zdaj pa priporočajo, da naj zvezne oblasti uravnajo še profit trgovcev, ki prodajajo premog na drobno.

Videti je torej, da je odbor odsekov, svetov in konferenc na kupe. Kljub temu ni nikjer videti pozitivnega uspeha in človek se ne more ubraniti vtisku, da so na delu tajne sile, ki namestoma zavlačujejo vse te reči. Nič ni čudnega, da se med ljudstvo vsled tega boljbolj širi nezaupanje.

Bili so momenti, ko je znal kongres pokazati kaj energije. Pri temu vprašanju je pa ne vidimo nič, in vendar bi bila prav tukaj nadvse potrebna. A najradikalnejša rešitev, pa tudi najbolj smotrna in najbolj pametna bi bila slejkoprej nacionaliziranje rudnikov. Kongres vendar ni odgovoren rudniškim baronom in menda ni odvisen od njih. Torej bi bil tudi lahko radikalen napram njim, kadar gre za tako velike interese.

PREISKAVE.

Iz Washingtona, D. C., poročajo: Francis J. Heney iz San Franciscisa prične preiskavo, da doženi, če obstoji trust za živila. Heney

je znan kot neizprosni zasledovalec trustov.

Heney prične s preiskavo v Chicagu in najprvo pride na vrsto mesna industrija.

Predsednik je naročil zvezni obrtni komisiji, da poišče kompanije in posameznike, ki so se združili, da izrabijo položaj za profitarstvo. Preliminarna preiskava bo samostojna in ne bo v stiku z justičnim departментом. Če preiskava doženi, da postojne zločinški stiki, ki so kaznjivi po Shermanovem protitrustovskem zakonu, tedaj sledi obtožba preiskavi.

Heneyju bo pomagal pri preiskavi komisar Davies, ki dobro pozna manipulacijo trustov.

To je vse lepo, ampak zdi se nam, da so preiskave draginje in spekulacij taka reč, za katero se kmalu nihče več ne bo zmenil. Mislimo namreč, da je že sama beseda "preiskava" kompromitirana, kajti doslej je bilo podobnih preiskav že na kupe, rezultata pa takorekoč nobenega ne. Tiste drobtine, ki so se izvršile, niso v nikakršni primeri s številom preiskav, z njih dolgotrajnostjo in z njihovimi stroški.

Ena stvar je vendar popolnoma jasna: V deželi je velika draginja, ki še neprerenehoma narašča, in ta draginja je neopravičena. Treba jo je torej potlačiti in za bodoče preprečiti. Vprašanje, kako je to mogoče, ne more delati posebnih težav tistim, ki so se s problemom že kaj bavili.

Dve glavni poti vodita k rezultatu. Preračunajo se produktivni stroški, na njih podlagi se pa določi maksimalna cena za produco na debelo in na drobno.

Druga, radikalnejša pot je nacionaliziranje produkcije in prodaje.

Dejanj je treba. Potem lahko vodijo preiskave, kolikor jih hočejo Ampak preiskave in napovedi brez dejanj so brez cene. Ljudstvo se jim že sedaj smeje — z bridkim smehom.

POZOR!

Želim se seznaniti z Slovencev, ki je znožen pekarske obrti, bodi si oženjen ali pa samec.

Za daljša pojasnila obrnite se na: Louis Korošec, 1011 E. Routt ave. Pueblo, Colo. (3x)

Najnavadnejše sitnosti današnjih dni.

Saj veste, kaj mislimo: želodčne neredi. Imen imajo neštevilno. Včasih je treba uglasbiti cel sistem, v drugih slučajih moramo iznažiti popolnoma redilni kanal. Zdravilo, ki se je vedno izkazalo kot najbolj zadovoljivo, je Trinerjev Amerikanski Elixir od Grenkega iVna. Ono izčisti drobje in je ob enem okrepi, popravi tek in pomaga prebavi. Pri zapeki, glavobolu, nervoznosti, splošni oslbelosti itd. se lahko zanesete na to zanesljivo zdravilo. Cena \$1.00. V lekarnah. — Ali potrebujete zdravilo za preteženja izpahenja, otekline, trde členke, revmatizem ali nevralgijo? Ali iščete za okrepčilo za izmučene kite ali noge? Zelo boste zadovoljni z vspehi, ki jih boste dobili od Trinerjevega Linimenta. Cena 25c in 50c v lekarnah, po pošti 35 in 60c.

V lekarnah. Cena \$1.00. Jos. Triner, izdelovalec, 1333—1339 S. Ashland ave., Chicago, Ill.

Central Hotel

Conemaugh, Pa.

Fred. Mosebarger, LASTNIK.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Širokoink sa notranjo bolnost in raneosinik.

Indovnična preiskava brezplačno — po šteti je lo adresila 1924 Blue Island Ave., Chicago. Uredjuje od 1 do 8 uvek; od 1 do 9 svobod. Izvan Chicago živeti bolniki naj pišejo slovensko.

ZANIMIV ČLANEK O NADEOROVANJU BANKE EVANE "CLEARING HOUSE".

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka pod nadzorom "Clearing House".

Vse banke, ki imajo zvezo s Chicagu Clearing House, so podvržene strogemu nadzorovanju od uradnikov tega zavoda. Pregledovanje računov in imetja se mora vršiti najmanj enkrat na leto. Izvedenci natančno preiščejo stanje vsake banke. Vse gotovino preštejejo, pregledajo vse note, varščine, vknjižbe in drugo vrednostne listine, se prepričajo o fondih, ki so naloženi v drugih bankah in pregledajo knjige in račune. Če najdejo izvedenci kakše slabe ali šompljive vrednostne listine, se te ne štejejo več kot imovina banke. Ako se je skrčila vrednost bančnega premoženja, mora banka kazati pravilno vrednost v svojih knjigah. Če banka drzno spekulira in se ji pride na sled, mora to takoj opustiti. Vse, kar je slabo, riskirano, se mora takoj odstraniti in nadomestiti z boljšim. Če vraga tega banka hitro ne popravi in stori, izgubi vse nadaljnje ugodnosti in pravice, ki jih uživajo banke, katere so združene v Clearing House.

Kedar se odvzamejo kaki banki te ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing House ima slednja za to dober vzrok. Na drugi strani pa je o banki, ki je članica te zveze, že to dovolj jasno dokaz, da ima dobro imovino, da je njen kredit dober in da vodi svoj denarni promet po predpisih, varno in sigurno. Načrt za nadzorovanje bank potem Clearing House je bil izdelan v Chicagu pred desetimi leti, od katerega časa naprej ni bankrotirala niti ena banka, ki je bila v zvezi s tem Clearing Houseom. Ako je šlo na ali drugi banki slabo vsled panike ali vojske, so ji takoj priškočile na pomoč druge Clearing House banke in ji pomagale, dokler se niso povrnilo zopet normalne razmere. Ta Clearing House nadzorovalni načrt se je pokazal tako vpešen, da so povsod, kjer koli se nahaja kak Clearing House, sprejeli ta načrt.

American State Bank je v zvezi s tem Clearing Houseom, je pod njegovim nadzorstvom in ima vse privilegije te banke, kateri poda vsako leto pet polnih računov.

American State Bank pa je tudi pod državnim nadzorstvom in odda vsako leto pet detajliranih računov o stanju Banking Departments države Illinois. Napravite NAŠO banko za VAŠO banko in Vaš denar bo varen in ga lahko dvignete, kedar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold hipotek. Kakor tudi seznam \$100.00 in \$500.00 zlatih hipoteknih bonrov.

J. Stepina

predsednik.

AMERIŠKE DRAVNE BANKE

Blue Island Ave., vogal Loomis in 18. ceste.

"Čas"

je edina slovenska revija v Ameriki. "Čas" prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 32 straneh in stane samo \$2.00 na leto, za pol leta \$1.00. Naroča se pri "Čas", 2711 So. Millard Ave., Chicago, Ill. v Clevelandu in okolici pa na 6033 St. Clair ave.

CARL STROVER

Attorney at Law

Iskopsa na vsak sodščih.

Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.

št. sobe 1009

133 W. WASHINGTON STREET CHICAGO, ILL.

Telefon: Main 3999

Ali veste za letovišče Martin Potokarja? Seveda. To je "VIL-LAGE INN" s prostornim vrtom za izlete.

Vodnjak z studenčno vodo na Martinovi farmi je poznan po vsji okolici.

Ogden Ave., blizu cestne železniške postaje, Lyons, Ill. Telefonska številka 224 M.

LOUIS RABSEL

ŠHAJALIŠČE SLOVENCEV.

NA 488 GRAND AVE., KENOSHA, WIS.

Telefon 1199

Naivečia slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2142-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potrebine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO., 2711 South Millard Avenue. CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoni. Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

334 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

V teh dnevih velike draginje

bi se moral vsakdo varovati pred boleznijo, ki pomeni velike izdatke za hišo. Popolna resnica je v pregovoru. "Forewarned is Forearmed". Staba prebava glavobol, zguba okusa, splošna slabost, vsi taki znaki vas opozorujejo, da iščete zanesljivega zdravnika — malo pozornosti vašim črevam, bo vam pomoglo preprečiti sitne nepriroke.

Trinerjevo Ameriško Zdravilno Grenko Vino

je tisto zdravilo, katerega potrebujete v takih slučajih. Isto izčisti čreva, odstrani zbrano neporabno tvarino, v kateri se rode in množe razni bacili, pomaga prebavi, povrne okus in očisti kri in želodec, ki so potem vstanu braniti se pred večino napadajočih bacilov. aZ gori označene slučaje, nadalje za nervoznost, želodčne nepravilne pri ženskah ob času življenske premembe, kakor tudi pri premogarih in premogarskih okrajih, itd., je priznano to zdravilo za najboljšo izmed vseh enakih pripravkov. To vino je pripravljeno iz grenkih zelišč, korenin in lubja, ki imajo znane zdravilne moči in iz čistega, naravnega, močnega rdečega vina. Isto je dobro tudi za najbolj občutljiv želodec. Cena \$1.00. V lekarnah.

Trinerjev Liniment

vam prinese v hišo pravo družinsko zdravilo. Je nepreskoljiv za revmatizem in nevralgijo, je izvrsten pri ponosrečenju, za izvjenje, otekline, okorel vrat, itd. Je jako poživiljoče za utrjene mišice po težkem delu ali dolgi hoji. Cena 25 in 50c v lekarnah, po pošti 35 in 60c.

Trinerjev Cough Sedative

je najbolj zanesljivo zdravilo zoper prehlade in kašelj, hripavost, vnetje sapnika, nadohu, itd. Cena ista kakor za liniment. Trinerjeva zdravila so dobila najvišje mogoče nagrade na mnogih mednarodnih razstavah. Zadnje nagrade: Zalta kolajna—San Francisco, 1915, Grand Prix—Panama, 1916.

JOS. TRINER

kemik izdelovalec,

1333-1339 So. Ashland Ave.

Chicago, Ill.

MODERNA KNIGOVENICA.

Okusno, hitro in zrakšno delo za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta.

Imamo moderne stroje. Niska cene in poštena postrežba.

BRATJE HOLAN,

1635 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

SLOVENC

pristopajte k

SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE.

Naročite si devnik "Prosveta". List stane za celo leto \$3.00, pol leta pa \$1.50.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov (ie) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.